

Forskning og utdanning

INNHold

1. Innledning	2
2. Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i utdanningene	3
Eksterne tilsyn med UiTs studier	4
Interne tilsyn med UiTs studier	6
Studiebarometeret.....	8
Internasjonal studentmobilitet	9
Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018.....	11
3. Forskerutdanning - Studiegjennomføring	13
Innledning.....	13
Andel fullført innen seks år etter finansieringsstart.....	13
Andel fullført innen fire år etter finansieringsstart.....	14
Kjønnsforskjeller	15
Forskjell mellom norske og utenlandske ph.d.-studenter	16
Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018.....	16
4. Ekstern Forskningsfinansiering	18
Status bidrags- og oppdragsinntekter ved UiT	18
Forskningsrådets frie prosjektstøtte (FRIPRO) for perioden 2014-2019	19
Status Horizon 2020 ved UiT	21
Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018.....	26
5. Forskningsresultater: Vitenskapelig publisering, åpen tilgang og forskningsdata	27
Vitenskapelig publisering	27
Åpen tilgang til vitenskapelig publisering ved UiT	32
Tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata ved UiT	37
Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018.....	40
6. HR indikatorer og styringsinformasjon.....	41
Innledning.....	41
Utvikling antall årsverk	41
Finansieringsfordeling undervisnings-, forsknings og formidlingsstillinger (UFF ST).....	43
Utvikling og status midlertidighet	44
Kjønnsbalanse.....	46
Aldersintervaller pr stillingsgrupper 2017.....	47
Internasjonal profil ved UiT.....	48
Antall studenter pr faglig tilsatt.....	48
Rekruttering - kunngjøringer og opprykk.....	49
Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018.....	52

1. INNLEDNING

Kunnskapsdepartementet har fastsatt nasjonale styringsparametere på resultatområder som har særlig oppmerksomhet i styringen av sektoren. Departementet forventer at institusjonene vurderer egne resultater og ambisjoner på de nasjonale styringsparameterne. Dette gjør UiT i hovedsak i årsmeldingen og i forsknings- og utdanningsmeldingen.

Forsknings- og utdanningsmeldingen er i år en generell analyse for 2017 på institusjonsnivå av et utvalg av de sentrale nøkkel- og styringsparametere for UiT. Datagrunnlaget for meldingen er i hovedsak hentet fra offentlige databaser og dokumenter. Meldingen inneholder ikke styringssignaler, og den er ment som en generell informasjon til styret om status for UiTs resultater innen noen viktige områder.

Virksomhetsstyringen ved UiT er tenkt endret i 2019, og det er planlagt at meldingen for 2018 skal være et viktig grunnlag for målene i virksomhetsplanen for 2020.

Som et supplement til meldingen utarbeides det også en egen oversikt over nøkkeltall innen forsknings- og utdanningsvirksomheten ved UiT (Nøkkeltall 2017 for UiT). Nøkkeltallene presenteres kortfattet og uten kommentarer og analyser, og er et verktøy som gir ledelsen og de ansatte lett tilgang til informasjon som kan benyttes i presentasjoner og rapporter. Til årets melding er alle nøkkeltallene gjort tilgjengelig i presentasjon- og analyseverktøyet Tableau. I all hovedsak er nøkkeltallene hentet fra Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). Nøkkeltallene finner dere her https://rapport-dv.uhad.no/views/Nkkeltall2017oppdatert/Skertall?iframeSizedToWindow=true&:embed=y&:showAppBanner=false&:display_count=no&:showVizHome=no

2. KVALITETSSIKRING OG KVALITETSUTVIKLING I UTDANNINGENE

Hovedfunn:

- Tilsyn har avdekket mangelfull oppfyllelse av akkrediteringskrav for flere av UiTs utdanninger. Studiekvalitetsarbeidet må innlemme systematiske ordninger for å påse at *alle* studier oppfyller kravene, både eksisterende studier og ved etablering av nye.
- UiT må styrke institusjonens faglige og administrative kapasitet og kompetanse til å initiere tilsyn med egne utdanninger, og til tettere oppfølging av eksternt initierte tilsyn.
- UiT må utvikle gode systemer for registrering og dokumentasjon av akkrediteringskravene for studiene.
- Målsettingen om å være nasjonalt ledende på gjennomstrømming må konkretiseres. Studieprogramledelsen har et særlig ansvar for å iverksette tiltak som bidrar til å øke gjennomføringen.
- Resultater fra Studiebarometeret skal inngå i kunnskapsgrunnlaget for det systematiske kvalitetsarbeidet i studieprogrammene.
- Det er en svak økning i antall utreisende studenter på utvekslingsopphold over tre måneder, mens antall utreisende studenter på opphold under tre måneder har økt betydelig.
- Det er balanse i utvekslingen mellom studenter utenfor Erasmus+-programmet, men stor ubalanse mellom inn- og utreisende Erasmus-studenter
- UiT deltar i stadig flere fellesgradssamarbeid med internasjonale partnere

Det systematiske kvalitetsarbeidet ved UiT skal sikre at vi tilbyr utdanninger av høy kvalitet, at utdanningskvaliteten utvikles, og at kvalitetssvikt avdekkes og forbedres innen rimelig tid. Informasjon fra ulike relevante kilder og erfaringer skal utgjøre kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsarbeidet og kvalitetsutviklingen. Kvalitetssystemet for utdanning skal legge til rette for dette. En revidert utgave av UiTs kvalitetssystem behandles av universitetsstyret i oktober 2018 og skal tre i kraft 1. januar 2019.

I tillegg til systembeskrivelsen utvikles det verktøy og andre ressurser som skal støtte opp om og til dels bidra til å dokumentere kvalitetsarbeidet, eksempelvis skjema og veiledninger, oversikt over fagmiljø tilknyttet studietilbudet, systemer for registrering av utdanningsfaglig kompetanse mv. Høsten 2018 initieres det også et arbeid for å gjøre statistikker og øvrig analysegrunnlag om virksomheten lettere tilgjengelig for ledere på alle nivå. Videre skal det utvikles og igangsettes program for studieprogramledelse innen utgangen av 2018, der kvalitetssystemet, krav til studieprogrammene og krav til ledelse av studieprogrammene vil stå sentralt, og det skal utarbeides stillingsinstruks for studieprogramledere.

Den nye systembeskrivelsen vil medføre endrede krav til og rutiner for rapportering, oppfølging og utvikling av kvaliteten i studietilbudene. I den forbindelse må det nøye vurderes hva som skal meldes til universitetsstyret og hvor ofte. Det er avgjørende at dette gjøres på en måte som gir styret et godt grunnlag for å ivareta sitt overordnede ansvar for det systematiske kvalitetsarbeidet og den samlede studieporteføljen, samt prioriteringer og vedtak knyttet til dette. I påvente av nye krav og rutiner er fakultetene ikke bedt om å melde til universitetsdirektøren om kvalitetsarbeidet eller vurdere nøkkeltall og andre kvalitetsindikatorer til meldinga for 2017.

Sentrale nøkkeltall og styringsparametere for utdanningsvirksomheten er framstilt og kommentert kort i Nøkkeltall 2017. Data om gjennomføring på normert tid, resultater fra Studiebarometeret, samt internasjonal studentmobilitet er også kommentert og vurdert nærmere i dette kapittelet. I tillegg er det

satt fokus på pågående og nylig avsluttede studietilsyn initiert av NOKUT, og på UiTs interne tilsynsarbeid. Erfaringer fra slike prosesser må nyttiggjøres og brukes som en del av kunnskapsgrunnlaget for det øvrige kvalitetssikrings- og kvalitetsutviklingsarbeidet i utdanningene.

Eksterne tilsyn med UiTs studier

I det følgende gis en oppsummering av pågående og nylig avsluttede tilsyn fra NOKUT med studier fra UiT. Deretter gis en oversikt over alle studietilsyn initiert av NOKUT gjennom de siste årene hvor studier fra UiT har vært omfattet, og hvilke resultater og erfaringer disse har frembragt.

Tilsyn med bachelorutdanninger innen barnevern, sosialt arbeid og vernepleie

NOKUT igangsatte i 2015 tilsyn med 35 bachelorutdanninger fra 10 institusjoner innen fagområdene *barnevern, sosialt arbeid og vernepleie* (BSV-tilsynet). UiT var involvert med utdanninger innen alle fagområdene. Utvalgte akkrediteringskrav ble vurdert - relatert til læringsutbytte, faglig nivå, sentrale fagområder, førstestillingskompetanse, praksis, relevans og FoU-aktivitet. I tilsynets innledende fase ble ingen av UiTs studieprogram vurdert å oppfylle samtlige akkrediteringskrav (kun ett av de 35 programmene ble godkjent i denne fasen).

I tilsynets andre fase vurderte de sakkyndige kravene på nytt, basert på gjennomførte endringer og ny dokumentasjon tilsendt fra UiT. I mars 2018 orienterte NOKUT om at tilsynet avsluttes, selv om det fortsatt er krav som ikke er vurdert som oppfylt. NOKUT forutsetter imidlertid at nødvendige endringer gjøres som del av arbeidet med implementering av ny nasjonal rammeplan og retningslinjer for helse- og sosialfaglige utdanninger.

Som følge av ny faglig organisering ved UiT er utdanningene i barnevern og sosialt arbeid nå tilordnet Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning, mens vernepleierutdanningen er tilordnet Det helsevitenskapelige fakultet.¹ I UiTs virksomhetsplan for 2018 har styret vedtatt at fakultetene i fellesskap skal utarbeide en plan for videre utvikling av utdanning og forskning innenfor disse fagområdene. De vurderingene og anbefalinger som er gitt av NOKUT og de sakkyndige i BSV-tilsynet, samt kravene som følger av ny rammeplan og nye nasjonale retningslinjer, skal følges opp også i dette arbeidet.²

Tilsyn med bachelor ingeniørutdanning – bygg

Høsten 2017 åpnet NOKUT tilsyn med studier innen *bachelor ingeniørutdanning – bygg*. Tilsynet omfatter 13 studietilbud ved 8 institusjoner, inklusive UiT. UiTs bachelorprogram i bygg er faglig tilordnet Fakultetet for ingeniørvitenskap og teknologi, og tilbys både på campus, desentralisert og som nettstudium. Studieprogrammet har i tillegg ulike opptaksveier, med egne studievarianter. Ved tilsynets start var programmet organisert i fem studieretninger, mens ytterligere to studieretninger er blitt opprettet av UiT under vegs i tilsynet.

Også i dette tilsynet vurderes kun utvalgte akkrediteringskrav, relatert til fagmiljø, forsknings- og utviklingsarbeid samt studiets relevans. Relevans er her nærmere definert som at institusjonene utdanner ingeniører som får den kompetansen dagens og morgendagens arbeidsliv etterspør, og at studie-tilbudenes oppbygging, undervisnings-, lærings- og vurderingsformer bidrar til dette.

¹ Ved tilsynets start var utdanningene i barnevern og sosialt arbeid tilordnet tidligere Høgskolen i Harstad og Fakultet for idrett, reiseliv og sosialfag, mens vernepleierutdanningen var tilordnet Høgskolen i Harstad.

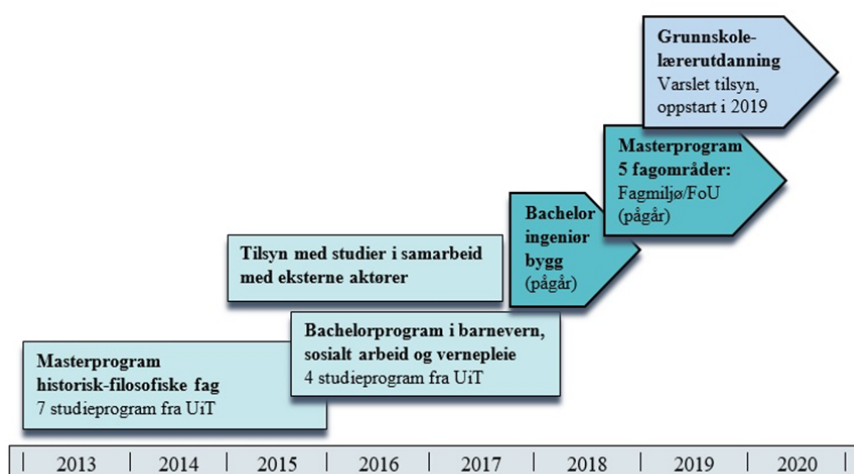
² Arbeidsgruppens sammensetning, mandat og tidsplan: se *ePhorte* 2018/1792.

Etter en innledende fase med kartlegging og dialog, rapporterte NOKUT i juni 2018 at det er flere mangler som må rettes opp for at studiet skal oppfylle de nasjonale kravene.³ Av de 13 studietilbudene nasjonalt, er det 10 som ikke oppfyller kravene i denne fasen. For UiTs studieprogram er det påpekt mangler av til dels alvorlig art. Spesielt bekymringsfullt er at fagmiljøet ikke har ansatte med førstestillingskompetanse innen *konstruksjon*, et sentralt fagområde, og at fakultetet har erfart det som vanskelig å rekruttere slik kompetanse. De sakkyndige vurderer det også slik at UiT tilbyr flere studieretninger uten tydelig faglig profil, og anbefaler at antall studieretninger reduseres. UiT må dessuten definere den faglige profilen i hver av studieretningene, og sikre at det er ansatte med relevant førstestillingskompetanse i henhold til dette. Videre er det stilt spørsmål ved om studentene får tilstrekkelig undervisning, veiledning og oppfølging, og de sakkyndige fremholder at studentene ved UiT tilbys mindre av dette enn hva de gjør ved de øvrige institusjonene i tilsynet. UiT må også kunne dokumentere at det legges til rette for at studentene har et arbeidsomfang på 1500–1800 timer per år.

UiT har frist til 1. mai 2019 for å dokumentere at akkrediteringskravene er oppfylt. Dersom det ved fristens utløp fortsatt er krav som *ikke* anses som oppfylt, skal NOKUT ha en konkret og realistisk plan fra UiT for hvordan disse kravene skal oppfylles. Deretter besluttes det hvorvidt tilsynet skal avsluttes, eller om det eventuelt går videre til revidering av akkrediteringen for studietilbudet.⁴

NOKUTs tilsynsvirksomhet de senere år som involverer studier fra UiT

NOKUT kan på fritt grunnlag initiere tilsyn med studier innen norsk høyere utdanning, og har de siste årene intensivert dette arbeidet.⁵ Figur 1.1 viser at UiT gjennom de siste årene kontinuerlig har hatt studier under tilsyn fra NOKUT.⁶ Figuren illustrerer også at tilsynsprosessene har hatt lang varighet fra start til slutt, og at de ofte overlapper hverandre i tid.

Figur 1.1. Tilsyn fra Nokut (2013 - d.d.)

Så langt har ingen av studiene fra UiT blitt godkjent i tilsynenes innledende faser. Etter en utviklingsfase og gjennomføring av pålagte endringer, er imidlertid alle studiene blitt godkjent. Unntaket er Masterprogram i dokumentasjonsvitenskap, hvor NOKUT etter utviklingsfasen besluttet å revidere akkrediteringen.⁷ UiT besluttet imidlertid å legge ned masterprogrammet før revideringen ble igangsatt,

³ Manglene er knyttet til studietilsynsforskriften §§ 2-2 (3), 2-2 (5) og 2-3 (4).

⁴ Revidering er NOKUTs strengeste virkemiddel som kan ende med at akkrediteringen av et studietilbud trekkes tilbake.

⁵ NOKUT gjennomfører også tilsyn med kvalitetssystem og institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid.

⁶ Tilsynet med grunnskolelærerutdanningen vil sannsynligvis bli noe utsatt, jf. [nyhetssak](#) fra NOKUT 13. september 2018.

⁷ I dette tilsynet med Masterprogram i historisk-filosofiske fag ble det vedtatt at 3 av totalt 60 studietilbud måtte revideres.

men fikk kritikk fra NOKUT om at det ikke var godt nok at et eksternt organ måtte involveres før universitetet selv tok ansvar for kvalitetssvikt i studieprogrammet.

Fusjonene, endringer i organisasjonsstrukturen og sammenslåinger av fagmiljøer og studieprogram har ved UiT vært utført parallelt med de nevnte eksterne tilsynene av våre utdanninger. Disse utviklingsprosessene har grepet direkte inn i tilsynene og vært kompliserende. Dette er en utfordring UiT i stadig større grad deler med andre institusjoner, noe som blant annet kom tydelig frem i et nylig avholdt seminar i regi av NOKUT med tema kvalitetsarbeid ved fusjonerte institusjoner.⁸

Tilsynene er ressurskrevende, de omfatter både utdannings- og forskningsvirksomheten, og involverer ledere og ansatte på ulike nivå fra faglig- og administrativ linje. Selv om tilsynsprosessene har lang varighet fra start til slutt, er det knappe frister for å fremskaffe den dokumentasjon som NOKUT fortløpende etterspør. I fjorårets melding ble det pekt på at UiT ikke er godt nok rustet, verken i faglig- eller administrativ linje, for å følge opp den økende tilsynsaktiviteten. Det bør nå gjøres noen overordnede vurderinger av de erfaringene UiT har med tilsyn. Det er relevant å se på hvordan universitetet følger opp de enkelte tilsyn, men også hvordan UiT bedre kan nyttiggjøre seg erfaringene i det øvrige kvalitetssikrings- og kvalitetsutviklingsarbeidet, og på tvers mellom enhetene. For øvrig framholder NOKUT at UH-institusjonene ikke i tilstrekkelig grad synes å ha utviklet rutiner for å påse at studietilbudene oppfyller akkrediteringskravene, verken for etablerte studier eller ved etablering av nye studietilbud. Alle institusjoner med selvakkrediteringsrett forventes å ha interne ordninger for å påse at studietilbudene oppfyller gjeldende krav. Dette fremgår tydelig i ny forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning som trådte i kraft våren 2017. I avsnittet nedenfor gis en oversikt over hvordan det interne tilsynsarbeidet skal ivaretas ved UiT fremover.

Interne tilsyn med UiTs studier

Kunnskapsdepartementets og NOKUTs forskrifter for kvalitetssikring og tilsyn med høyere utdanning inneholder fra og med 2017 innskjerpede krav til systematiske ordninger for å kontrollere og dokumentere at alle nye og etablerte studietilbud tilfredsstiller alle gjeldende akkrediteringskrav. Erfaringene fra de eksterne tilsynene med UiTs utdanninger (se omtalt overfor) og også den interne gjennomgangen av UiTs bachelor- og masterportefølje i 2015-2017 har vist at UiT må ha ordninger for å *systematisk* kontrollere at alle studietilbud tilfredsstiller kravene. UiT må også utvikle gode ordninger for den *dokumentasjon* det er nødvendig å ha på plass. I det følgende gis en beskrivelse av to omfattende prosesser som nå er igangsatt ved UiT for å imøtekomme dette, henholdsvis for kontroll og tilsyn med *etablerte* studier og ved akkreditering av *nye* studieprogram.

Akkreditering av nye studieprogram

UiT har utviklet et nytt søknadsskjema, hvor de nasjonale akkrediteringskravene og UiTs egne krav er samlet, som fakultetene skal benytte ved alle søknader om akkreditering av *nye* bachelor- og masterprogram. Skjemaet er et verktøy for å oppnå økt systematikk, dokumentasjon og kontroll av akkrediteringskravene, men forventes i tillegg å medføre gevinster i form av arbeidsbesparelse og forenkling i etterfølgende interne og/eller eksterne tilsyn av UiTs studieprogram. I tillegg til at skjemaet er en sammenstilling av gjeldende krav, med lenker og henvisninger til gjeldene nasjonale forskrifter og retningslinjer, inneholder det veiledning med henblikk på forståelsen av kravene og dokumentasjonen av disse. Til sist i skjemaet finnes også flere tabellverktøy, som skal være til hjelp i arbeidet med å dokumentere fagmiljøkravene, studieprogrammenes arbeidsomfang og fagmiljøets utdanningsfaglige

⁸ Jf. nyhetssak fra NOKUT: <https://www.nokut.no/nyheter/kultur-og-struktur-hand-i-hand/>

kompetanse, samt bidra til at læringsutbyttebeskrivelsene utformes i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Gjennomgang og kontroll av UiTs bachelor- og masterstudier innen utgangen av 2018

For UiTs *eksisterende* studier, ble det våren 2018 igangsatt et omfattende prosjekt for gjennomgang og kontroll av alle bachelor- og masterstudier. Organiseringen av UiTs ph.d.-programmer ble vedtatt av universitetsstyret i juni 2018, og prosjektet er nå utvidet slik at akkrediteringskravene også skal gjennomgås og kontrolleres for ph.d.-studiene. Arbeidet er initiert fra nivå 1 og inngår i UiTs virksomhetsplan for 2018. Gjennomgangen skal være foretatt innen utgangen av 2018.

Systematikk i arbeidet er ivarettatt gjennom en grundig prosessbeskrivelse, tidsplan, ansvarsfordeling og en fastlagt liste med de krav som minimum skal dokumenteres og gjøres rede for. For å sikre legitimitet og at påkrevde vurderinger gjøres i fagmiljøene, er det lagt vekt på å forankre ansvaret i faglig ledelse og faglig linje på alle nivå slik at arbeidet verken forstås eller gjennomføres som en administrativ prosess. Dekan, studieprogramledelse og øvrig faglig ledelse har et særs viktig ansvar, og prosjektet har fått tilslutning i både Strategisk utdanningsutvalg og Utvidet ledermøte. Eventuelle studieprogram som ikke kan oppfylle akkrediteringskravene innen utgangen av 2018, skal behandles av universitetsstyret.

Universitetsledelsen har innledningsvis i dette prosjektet lagt til grunn at det forutsettes at fakultetene *til enhver tid* kan dokumentere innfrielse av samtlige akkrediteringskrav, enten dette skjer ved eksternt tilsyn initiert av NOKUT eller i annen sammenheng. Under den forutsetning er det gjort avgrensinger av prosjektet: kun et utvalg av akkrediteringskravene skal kontrolleres og dokumenteres, og det kreves ikke bruk av eksterne sakkyndige. Likevel er det et omfattende arbeid som skal gjøres innenfor en knapp tidsramme fastsatt ut fra Kunnskapsdepartementets og NOKUTs frister.

Arbeidet er nå godt i gang ved alle fakulteter. Flere fakultet har imidlertid meldt om utfordringer knyttet til *dokumentasjon* av enkelte akkrediteringskrav, for eksempel flere av kravene knyttet til fagmiljøene generelt og til utdanningsfaglig kompetanse spesielt. Dette skyldes delvis at det verken i *Christin*, personalsystemene eller i øvrige systemer som er i bruk ved UiT, registreres den type informasjon som det nå er behov for. Både ved UiT og nasjonalt må det på plass bedre ordninger for slik registrering og dokumentasjon. Strategisk utdanningsutvalg har dette som ett av sine planlagte arbeidsområder høsten 2018. Videre fremgår det av UiTs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet at UiT skal arbeide med å klargjøre kravene til undervisningskompetanse.

Studieprogramledelsen har åpenbart en viktig rolle i arbeidet med å sikre at de respektive studieprogrammene til enhver tid oppfyller gjeldende akkrediteringskrav. Dette prosjektet har imidlertid vist at i tillegg til mangelfull registrering av informasjon, kan det også være utfordrende for studieprogramledelsen å få *tilgang* på nødvendig informasjon og data for å kunne kontrollere kravene. Dette er relevant å se nærmere på i sammenheng med at universitetet skal systematisere og forbedre sine ordninger for studieprogramledelse (jf. UiTs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet).

Gjennomføring på normert tid for bachelor- og masterkandidater

UiT har som strategisk målsetting å være nasjonalt ledende på gjennomstrømming. Gjennomføring på normert tid er et nasjonalt styringsparameter og anses som et mål på både kvalitet og effektivitet. Fra 2017 er antall fullførte grader en indikator som gir resultatbasert uttelling i finansieringssystemet. Resultater innenfor utdanningsvirksomheten har dermed fått større betydning og belønner institusjoner som gir utdanning av høy kvalitet og som får studentene til å lykkes i sine studieløp.

Nøkkeltall 2017 (fane Nasjonale styringsparametere) viser at andelen bachelor- (42,95) og masterkandidater (43,41) som fullfører på normert tid ved UiT er økende, men begge kategoriene ligger godt under landsgjennomsnittet for 2017 (47,35). Blant universitetene er det kun UiO og UiB som har lavere andel bachelorkandidater som fullfører på normert enn UiT, og kun UiO og Nord universitet som har lavere andel masterkandidater som gjennomfører på normert tid.

Til tross for stadig økende fokus på ulike problemstillinger og utfordringer knyttet til gjennomføring, både nasjonalt og ved UiT, gjenstår det en betydelig innsats for å nå målsettingen om å være nasjonalt ledende på området. Det er behov for en målavklaring og tydeliggjøring av hva det vil si for UiT å være nasjonalt ledende og hvem det er naturlig å sammenlikne seg med. Videre bør ambisjonsnivået konkretiseres ved å fastsette hva som er tilfredsstillende andel studenter som fullfører på normert tid.

For å nå målsettingen må det stilles krav til oppfølging på alle nivå, der studieprogramledelsen må ta et særlig ansvar. Årsaker til lav gjennomstrømming må undersøkes og følges opp på programnivå, med fokus på eksempelvis mottak og integrering av nye studenter, programstruktur og rekkefølge på emner, mer organisert undervisning, lærings- og vurderingsformer, oppfølging og veiledning. Når mulige årsaker er avdekket, må det iverksettes tiltak som bidrar til å heve gjennomføringen til et tilfredsstillende nivå.

På institusjonsnivå bør det legges bedre til rette for erfaringsdeling på tvers av programmer og enheter, eksempelvis bør erfaringer fra ulike mentorordninger for studenter deles, og data om gjennomstrømming må gjøres lettere tilgjengelig. Merittering av undervisning og heving av utdanningsfaglig kompetanse er viktige satsingsområder ved UiT som også vil ha betydning for arbeidet med å øke gjennomstrømmingen. Høy kvalitet i utdanning og undervisning motiverer og engasjerer studentene slik at flere fullfører på normert tid.

Studiebarometeret

Studiebarometeret er en nasjonal spørreundersøkelse som årlig utføres av NOKUT på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Undersøkelsen spør om studentenes oppfatninger om kvalitet i studieprogrammer ved norske høyskoler og universiteter, og skår på studentenes helhetsvurdering av kvaliteten er et nasjonalt styringsparameter. Formålet med Studiebarometeret er å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling i høyere utdanning og gi nyttig informasjon om studiekvalitet. Undersøkelsen ble gjennomført for femte gang høsten 2017.

UiT ligger omtrent på landsgjennomsnittet (4,1) når det gjelder overordnet tilfredshet på studieprogramnivå med en poengscore på 4,0 (på en skala fra 1 til 5 der 5 er mest positiv). Ved UiT fikk 48 av 93 studieprogram som var med i undersøkelsen en poengscore på 4 eller mer. Medisin og jus er blant de studieprogrammene ved UiT som scorer høyt i undersøkelsen. Jus fikk en score på 4,4 mens medisin fikk en score på 4,6 poeng. Det er henholdsvis 0,2 og 0,4 poeng høyere enn landsgjennomsnittet for disse programmene. Bachelorprogrammet i fysikk og lærerutdanningen 5.-10. trinn i Alta er de studiene ved UiT som kommer best ut, begge med 4,8 poeng på overordnet tilfredshet. Også profesjonsstudiet i psykologi scorer høyt i siste undersøkelse, med 4,4 poeng. Det til tross for at studiet kom nokså dårlig ut i 2015. En viktig årsak til den positive utviklingen er at studieprogrammet har blitt revidert. Studentene som nå går andre året på profesjonsstudiet, er det første kullet som har startet med den fullstendig reviderte studieplanen.

Resultatene fra Studiebarometeret viser samtidig at studentene også er mindre fornøyde med enkelte av de områdene som er omfattet av undersøkelsen. Noe av det som studentene er minst fornøyde med i Studiebarometeret 2017, er tilbakemeldinger og veiledning. Bare om lag halvparten av studentene som

har svart er fornøyde med de faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på eget arbeid og den faglige veiledningen studentene mottar. Konkret dreier dette seg blant annet om hvor tilfredse studentene er med de faglige ansattes evne til å gjøre undervisningen engasjerende, de fagliges evne til å gjøre vanskelig stoff forståelig, og de faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger på studentenes arbeid. De samme tendensene går igjen ved UiT.

På noen studieprogram nasjonalt er imidlertid studentene langt mer fornøyde med tilbakemelding og veiledning. NOKUT har i den forbindelse utarbeidet et notat som baserer seg på statistiske analyser av data fra Studiebarometeret, informasjon fra universiteter og høyskoler, samt litteraturstudier⁹. Notatet ser nærmere på tre studieprogram som skiller seg positivt ut, sammenlignet med andre studieprogrammer på samme institusjon. Blant annet er bachelorprogrammet i bioingeniørfag ved UiT trukket fram som et godt eksempel. I notatet pekes det på at en av årsakene til at bachelorprogrammet i bioingeniørfag har lyktes på dette området er at de faglig ansatte på programmet er veldig engasjerte, og med en grunnleggende holdning om at det er viktig for studentene at de får god tilbakemelding og veiledning.

Læringsmiljøutvalget ved UiT har blant annet ansvar for å følge opp funn fra Studiebarometeret som gjelder studentenes læringsmiljø. Som en konkret følge av resultatene fra undersøkelsen har utvalget gjennom sin årsrapport varslet at de ønsker å sette fokus på funnene som berører undervisning og veiledning av studenter, omfang av tilbakemelding og veiledning, og studentenes tilfredshet med tilbakemeldingen og veiledningen som gis.

Resultatene fra Studiebarometeret følges opp på ulike måter og i varierende grad ved UiTs studieprogrammer. I revidert kvalitetssystem for utdanning tydeliggjøres det at data fra Studiebarometeret skal utgjøre en del av kunnskapsgrunnlaget for det systematiske kvalitetsarbeidet i studieprogrammene. Resultatene skal vurderes og sees i sammenheng med andre kvalitetsindikatorer, evalueringer og øvrige tilbakemeldinger om studiekvaliteten, og det skal iverksettes tiltak for utvikling og forbedring.

Internasjonal studentmobilitet

Det har i løpet av siste femårsperiode vært en årlig moderat økning i det totale utvekslingsvolumet av inn- og utreisende studenter over tre måneder. 674 studenter ble rapportert for 2017 mens UiB som er sammenlignbar i studenttall, rapporterte 1833 studenter. UiT ligger lavest av alle breddeuniversitetene. Antall utreisende studenter viser en sammenhengende moderat økning de siste fire årene, men fremdeles ligger vi 30 studenter lavere enn i toppåret 2013. Antallet innreisende utvekslingsstudenter viser moderat økning fra 2013, men grunnet boligsituasjonen er det ikke kapasitet til å øke dette antallet. Vi mottar dobbelt så mange innreisende studenter enn de vi sender ut. Det er balanse i antallet inn- og utreisende studenter på stipend – og avtaleprogram utenfor Erasmus, men vi mottar fremdeles tre ganger så mange innreisende Erasmusstudenter enn de som reiser ut på samme program. Gjennom Bolognaprosessen har Norge forpliktet seg til at 20 prosent av studentene som fullfører en grad innen 2020 skal ha hatt et studieopphold på over tre måneder i utlandet. I sin utviklingsavtale med KD har UiT forpliktet seg til 17 % mobilitet av studenter på gradsprogram innen 2019.

I tillegg til registrert utreisende studentmobilitet over tre måneder, registreres også studenter på opphold mellom fire uker og tre måneder. I 2017 reiste 104 studenter på utvekslingsopphold med varighet under

⁹ Notatet finnes på NOKUTs nettsider https://www.nokut.no/globalassets/nokut/notater/2018/tilbakemelding-og-veiledning-i-studiebarometeret-2017_eksempler-pa-god-praksis.pdf

tre måneder, i 2013 kun 11 studenter. En stor andel av denne kategori utreisende studenter har praksis i utlandet. De tre siste årene har fakultetene hatt økt fokus på tilrettelegging for praksisavtaler i utlandet. Nyopprettede partnerskapsavtaler har også bidratt til økt studentmobilitet på kortere opphold. Totalt antall utreisende studenter på kortere og lengre utvekslingsopphold viser en økning på 23 prosent fra 2013 til 2017.

Strategisk utdanningsutvalg har behandlet utreisende studentmobilitet på sine møter siden 2017. Det har vært god respons fra både fakultetene og Studentparlamentet når det gjelder tiltak for økt utreisende studentmobilitet. I tillegg til nasjonale krav om tilrettelegging for utvekslingsopphold i samtlige studieprogram, så er informasjon om utveksling gjort lett tilgjengelig på UiTs hjemmeside. Søknadsskjemaene er blitt elektroniske, og de internasjonale utvekslingsavtalene er synliggjort på UiTs hjemmeside. Det er også nedlagt en betydelig jobb i kvalitetssikring og korrekt registrering av UiTs internasjonale avtaleportefølje.

Når det gjelder innreisende mobilitet, så har vi over flere år ikke hatt kapasitet til å ta imot flere studenter grunnet mangel på studentboliger. I 2017 skaffet samskipnaden «tak over hodet» til alle innreisende studenter, noe som var til stor hjelp. Det er allikevel ikke tilfredsstillende da vi gjennom Erasmus-avtalene forplikter oss til å skaffe bolig til innreisende studenter. Tidligere prioriterte vi studenter fra visumpliktige land, men nå kreves det også boliggaranti for studenter fra EU/EØS-land.

Internasjonale partnerskapsprogram

Internasjonale partnerskapsprogram støtter samarbeid mellom Norge og utvalgte samarbeidsland for å utvikle institusjonelt forankrede partnerskap av høy kvalitet. Sentrale målsettinger er økt samarbeid, økt kobling mellom forskning og utdanning, økt samarbeid med arbeids- og næringsliv samt økt studentmobilitet. Her inngår bl.a. Erasmus +, Erasmus + Global, Norplus, EØS- og Nord-Amerika-programmene, Nordområde-programmet, Russland-programmet og regjeringens Panorama-strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med BRIKS-landene og Japan. UiT tar stadig større del i disse programmene. Innenfor Nordområde- og Russlands-programmene er UiT den institusjonen som har hatt høyest uttelling i antall prosjekter med Russland. Det er to hovedtiltak under Panorama-strategien; UTFORSK og INTPART, og disse er utformet for å stimulere til etablering av langsiktige strategiske partnerskap på institusjonsnivå. De utgjør viktige virkemidler for langsiktig kvalitetsutvikling i norsk utdanning.

Gjennom NORPART-programmet spiller norsk UH-sektor også en rolle i samarbeid med institusjoner i utviklingsland for å bidra til kvalitetsutvikling og kapasitetsbygging. Programmet støtter studentmobilitet av ulik varighet, men det overordnede målet er å styrke kvaliteten i høyere utdanning i Norge og i utviklingslandene. Samarbeidet skal være tuftet på felles akademiske interesser og strategiske prioriteringer hos institusjonene. I 2017 søkte UiT om, og fikk tildelt midler til tre faglige nettverk der både inn- og utreisende studentmobilitet inngår.

I tillegg til at man i de nye programmene nevnt ovenfor skal kople utdannings- og forskningssamarbeid, inngår studentmobilitet på bachelor-, master og ph.d.-nivå i disse pakkene. Studentmobiliteten kan være av kortere eller lengre varighet, typisk er deltakelse på sommer- eller vinterskoler, intensivkurs, feltarbeid, fellesgrader og lignende. En god del av denne aktiviteten genererer studiepoeng, men disse studentene har fram til nå falt utenfor strømlinjeformede søknads- og registreringsfrister og det kreves manuell registrering grunnet manglende tilrettelegging for elektroniske løsninger. Det er manglende administrativ kapasitet til å registrere denne type utvekslingsaktivitet og studiepoengproduksjon manuelt.

Fellesgrader

Et felles gradssamarbeid er et samarbeid der to eller flere utdanningsinstitusjoner går sammen om å eie et felles studieprogram som fører fram til en fellesgrad (joint degree). Felles gradssamarbeid anses å være den mest integrerte og høyverdige formen for utdanningssamarbeid som finnes da den består av opptaksregelverk fra ulike land, faglig samarbeid og utveksling av både ansatte og studenter. Det nasjonale målet for felles gradssamarbeid er å øke kvalitet og relevans i norsk høyere utdanning. Felles gradssamarbeid gir også mange merverdier. For eksempel kan man samle spisskompetanse som ikke er tilstrekkelig tilstede nasjonalt eller institusjonelt. Videre vil studentutveksling innenfor et felles gradsprogram være sterkere knyttet til forskning og annet akademisk samarbeid enn det som ellers er vanlig; nemlig at utveksling skjer løsrevet fra annen akademisk virksomhet. I perioden 2010-2014 deltok UiT i ett fellesgradssamarbeid, i 2015-2016 to fellesgradprosjekter, og nå er ytterligere to under planlegging. Vi har opparbeidet god erfaring og jobber med kompetanseheving av ansatte for veiledning av våre fagmiljøer.

Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018

Sikre at alle våre studieprogram innen utgangen av 2018 skal tilfredsstillende nye forskrifter fastsatt av KD og NOKUT

Et omfattende prosjekt for gjennomgang og kontroll av forskriftenes akkrediteringskrav for alle bachelor- og masterstudier ble igangsatt våren 2018, og ble i juni samme år utvidet til å også omfatte ph.d.-studiene. ekanene er ansvarlig for igangsetting og gjennomføring ved det enkelte fakultet. Innen fastsatt frist 1.10.18 har ingen av fakultetene meldt tilbake om studieprogram med mangler av et omfang eller en art som medfører at forskriftskravene ikke kan oppfylles innen utgangen av 2018. Sluttrapport med komplett oversikt fra gjennomgangen av alle studier skal oversendes fra fakultetene til universitetsledelsen innen 31.12.18. Styret skal deretter på nyåret i 2019 få forelagt en egen sak vedrørende gjennomgangen av UiTs studieportefølje.

Implementere og følge opp nytt kvalitetssikringssystem

Forslag til nytt Kvalitetssystem for utdanning ved UiT har vært på høring hos alle fakulteter, Universitetsbiblioteket, Læringsmiljøutvalget og Studentparlamentet. Endelig forslag til ny systembeskrivelse legges fram for godkjenning i universitetsstyret den 25. oktober 2018 og vil tre i kraft 1. januar 2019, forutsatt positivt vedtak. Det gjenstår imidlertid et stort arbeid med utvikling av verktøy og andre ressurser som skal støtte opp om kvalitetsarbeidet og bidra til etterlevelse av kvalitetssystemet. Dette arbeidet igangsettes når kvalitetssystemet er godkjent av universitetsstyret og vil involvere aktører fra alle deler av universitetet.

Innføre en ny organisering av læringsmiljøutvalget som er bedre tilpasset de ulike campusene

Universitetsstyret vedtok i februar 2018 ny organisering av Læringsmiljøutvalget. Fra august 2018 består Læringsmiljøutvalget av sammen 12 representanter. Representantene oppnevnes for en periode på to år. For å sikre at de største campusene er representert, vedtok universitetsstyret at fire studentrepresentanter og fire ansattrepresentanter oppnevnes fra Alta, Tromsø, Harstad og Narvik. Disse representantene får et særlig ansvar for å ivareta oppfølgingen av læringsmiljøet ved sin campus. Spørsmål knyttet til læringsmiljøet som har en utpreget lokal karakter skal i Alta, Harstad og Narvik bringes inn for campusmøtene. Det betyr at Læringsmiljøutvalgets representanter ved disse tre stedene utpekes blant medlemmene av de respektive campusmøtene. For de fire siste plassene i utvalget er det ingen krav om stedlig tilhørighet, og det vil dermed kunne variere hvor disse representantene er plassert i organisasjonen. Den nye organiseringen har nylig trådt i kraft og i skrivende stund har Læringsmiljøutvalget kun hatt ett møte etter at nye representanter ble oppnevnt. Det vil derfor være

riktig å gi den nye organiseringen noe tid til å fungere før det kan gis et endelig svar på om dette organisasjonsdesignet er det beste for å ivareta det lokale læringsmiljøet ved UiTs største campuser.

Utvikle og igangsette program for studieprogramledelse

POA, UTA og Result er i gang med å utarbeide en plan for programmet, første samling blir tidlig i vårsemesteret 2019. Fokus i programmet skal være på basiskompetanse for studieprogramledelse, herunder temaene kvalitetssystem for utdanning, rammeverk for studieprogrammer og krav til ledelse av programmer. Det lar seg av kapasitetsmessige årsaker ikke gjøre å ferdigstille planen for programmet tidsnok til oppstart høsten 2018.

Nedsette en arbeidsgruppe som skal gjennomgå ledelsesfagene ved UiT

Arbeidsgruppa er under oppnevning og skal bestå av ekstern leder med fagkompetanse, representanter fra offentlig og privat sektor, studentrepresentant og representanter fra BFE-fak og HSL-fak. Det er utformet et mandat til gruppa der fristen for å levere en kortfattet rapport er satt til 15. februar 2019.

Videreføre arbeidet med merittering av undervisning

Det arbeides kontinuerlig med merittering og kriterier for utlysning, evaluering og tildeling har funnet sin form. Det ble utnevnt 7 meritterte undervisere i juni 2018. Totalt har UiT i dag 13 meritterte undervisere fordelt på 8 institutter.

Utvikle ordninger som i større grad gjør det mulig å omfordele ressurser (midler og studieplasser) til prioriterte områder

Det planlegges å legge fram sak for universitetsstyret som omhandler spørsmål og vurderinger knyttet til dette. Det er imidlertid ikke avklart når dette vil skje.

3. FORSKERUTDANNING - STUDIEGJENNOMFØRING

Hovedfunn:

- Andelen ph.d.-studenter som fullfører innen seks år ved UiT er på ca 60 %, og denne andelen er fortsatt høyest ved BFE-fak (94 %).
- I gjennomsnitt fullfører cirka 35 % av ph.d.-studentene innen fire år.
- Menn bruker i gjennomsnitt kortere tid på ph.d.-studiet enn kvinner.
- Ph.d.-studenter med utenlandsk statsborgerskap bruker i gjennomsnitt kortere tid på ph.d.-studiet enn norske studenter.

Innledning

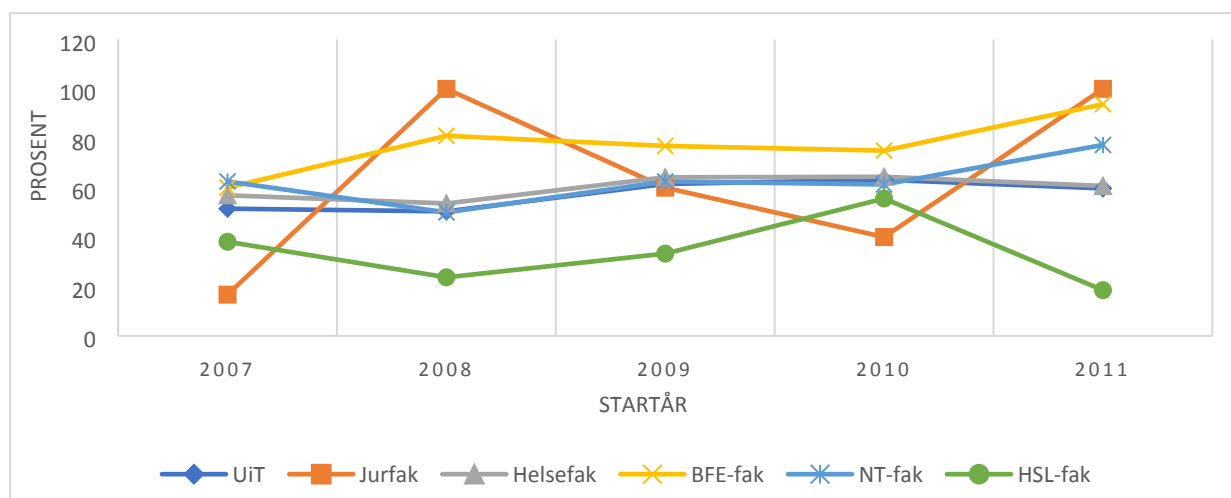
Det er cirka 40 år siden institusjonene innførte organisert doktorgradsutdanning. Siden tidlig på 90-tallet har utdanningen vært normert til å være et treårig fulltidsstudium, og dette ble videreført i forbindelse med overgangen til bachelor-, master- og ph.d.-grad i 2003¹⁰. Til tross for dette fullfører bare ca. 35 % av ph.d.-studentene innen fire år (se figur 3.2). Som kjent innførte Kunnskapsdepartementet (KD) i 2011 en ny styringsparameter for sektoren hvor fullføring av ph.d.-studiet innen seks år ble satt som et mål for gjennomstrømmingen. KDs måltall varierer fra 75 % i humaniora og samfunnsvitenskap til 85 % i matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag¹¹.

Andel fullført innen seks år etter finansieringsstart

UiTs andel av ph.d.-studenter som fullfører innen seks år etter finansieringsstart har variert mye (figur 3.1), men har dessverre hele tiden vært lavere enn gjennomsnittet for sektoren. Som figuren viser, hadde universitetet en liten, samlet en nedgang fra 2010- til 2011-kullet. Resultatet varierte fra fakultet til fakultet. BFE-fak hadde et fantastisk resultat der 16 av de 17 studentene som startet ph.d.-studiet i 2011 hadde disputert innen seks år, mens bare 5 av de 27 som startet ved HSL-fak hadde disputert i samme tidsrom. Siden få studenter starter ved Jurfak hvert år, vil resultatene variere mye fra år til år. Gjennom hele fem-års perioden har BFE-fak høyest gjennomføringsgrad, men også NT-fak kan vise til svært gode resultater

¹⁰ Se [forskrift](#) om grader og beskyttede titler

¹¹ St.meld. nr 30 (2008-2009) Klima for forskning, pkt. 9.4.8, side 88.

Figur 3.1 Andelen fullførte innen seks år etter finansieringsstart. Kilde: NSD og FS

De foreløpige resultatene (per 30. juni 2018) for de som startet i 2012¹² er vist i tabell 3.1. Gjennomføringsgraden for UiT samlet er allerede høyere enn for 2011-kullet. Det forventes at flere fra 2012-kullet vil disputere høsten 2018, slik at resultatet ved årsslutt vil ha forbedret seg ytterligere fra i fjor. De foreløpige resultatene for 2012 viser en flott forbedring for HSL-fak.

Tabell 3.1 Foreløpige resultater for 2012-kullet per 30. juni 2018

	UiT	Jurfak	Helsefak	BFE-fak	NT-fak	HSL-fak
Andel fullført (%)	61,0	100,0	54,4	81,0	80,0	45,8

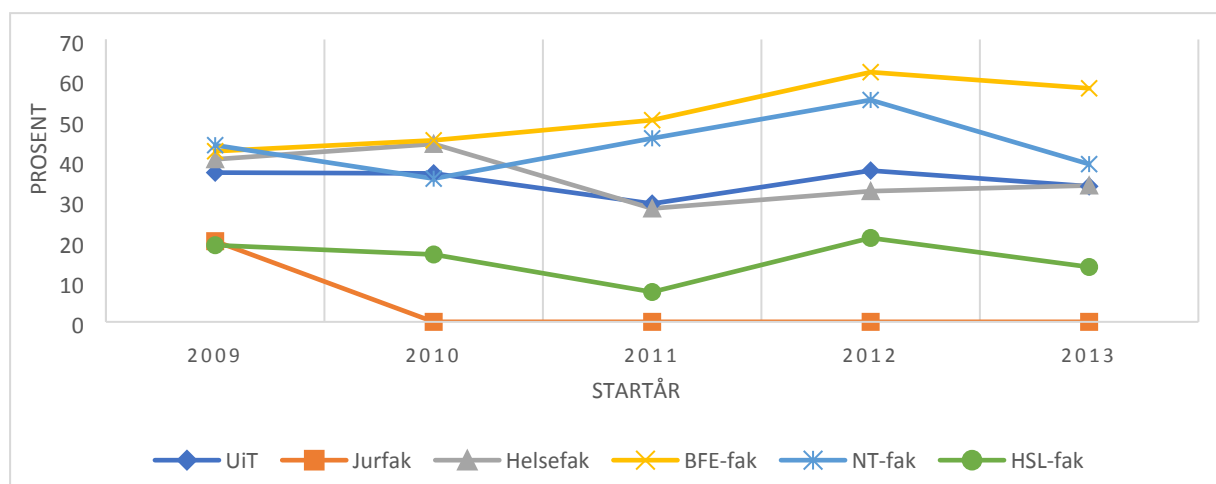
Kilde: NSD og FS

Andel fullført innen fire år etter finansieringsstart

Det er interessant å se på hvor stor andel av studentene som fullfører på normert tid. De aller fleste studentene har finansiering over fire år, altså med ett års pliktarbeid, så derfor har vi valgt å undersøke andelen som fullfører innen fire år etter finansieringsstart, se figur 3.2.

Det har vært relativt stor variasjon over tid. Gjennomsnittlig fullfører cirka 35 % av UiTs ph.d.-studenter innen fire år. Også mellom fakultetene er det stor variasjon. Ved Jurfak har ingen fullført på normert tid de fire siste årene, mens i gjennomsnitt fullførte mer enn halvparten av BFE-faks studenter studiet på normert tid. De samme årene har i snitt bare 15 % av HSL-faks studenter fullført innen fire år.

¹² Gjennomføringsgraden for 2012-kullet vil inkludere alle som disputerer senest 31. desember 2018.

Figur 3.2 Andelen fullførte innen fire år etter finansieringsstart, fordelt på fakultetene.
Kilde: NSD og FS

Kjønnsforskjeller

En tidligere gjennomgang¹³ av UiTs ph.d.- studenter viste at en større andel menn enn kvinner fullførte innen fire år, men at dette skillet var forsvunnet seks år etter start. Det var derfor interessant å sjekke om dette også gjaldt for de kullene som ikke var med i rapporten, det vil si de som startet i årene 2010, 2011, 2012 og 2013. Resultatene er presentert i tabell 3.2.

I alle kullene som startet i årene 2007 til 2013 har relativt flere menn enn kvinner fullført studiet på fire år. Samme mønster gjelder for de som fullførte innen seks år, men forskjellen mellom kjønnene er redusert. Det eneste avviket er 2011-kullet; der kvinneandelen som disputerte innen seks år er høyere enn andelen menn som brukte like lang tid på studiet. I alle årskullene var det cirka 15 % flere kvinner enn menn som startet studiet hvert år.

Tabell 3.2 Andel kvinner og menn som fullførte innen fire og seks år etter finansieringsstart

Startår	UiT, andel i % (begge kjønn)		Andel i %		Andel i %	
	4 år	6 år	Menn 4 år	Kvinner 4 år	Menn 6 år	Kvinner 6 år
2007	20,6	51,5	21,4	20,0	58,6	46,3
2008	23,9	50,4	33,9	16,9	54,2	45,8
2009	37,0	61,5	41,7	34,5	64,6	59,8
2010	36,8	63,2	42,6	31,9	68,9	58,3
2011	37,5	59,7	42,9	32,9	56,0	61,4
2012	37,5	-	42,9	32,9	-	-
2013	33,6	-	43,3	26,3	-	-

Kilde: FS

¹³ ePhorte 2017/675, sak S 2/17 Gjennomstrømming i ph.d.-studiet

Forskjell mellom norske og utenlandske ph.d.-studenter

Tidligere¹⁴ har vi sett et generelt mønster der utenlandske studenter bruker kortere tid på ph.d.-studiet enn norske studenter. Vi ønsket derfor å se om dette fortsatt gjør seg gjeldende. Tabell 3.3 viser at dette fortsatt er tilfellet; utenlandske studenter bruker kortere tid enn norske, både når vi ser på gjennomføringsgraden etter fire og seks år. Eneste avviket er for 2010-kullet, der en høyere andel norske studenter fullførte innen fire og seks år etter finansieringsstart.

Tabell 3.3 Andel norske og utenlandske studenter som fullførte innen fire og seks år etter finansieringsstart

Startår	UiT, andel i %		Andel i %		Andel i %	
	4 år	6 år	Norske 4 år	Utenlandske 4 år	Norske 6 år	Utenlandske 6 år
2007	20,6	51,5	15,9	30,8	44,2	67,3
2008	23,9	50,4	21,9	28,3	44,8	58,7
2009	37,0	61,5	31,1	48,9	60,0	64,4
2010	36,8	63,2	43,0	27,8	63,8	62,3
2011	37,5	59,7	26,7	34,0	53,6	68,9
2012	37,5	-	34,2	41,7	-	-
2013	33,6	-	32,5	35,1	-	-

Kilde: FS

Særsilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018

Øke gjennomstrømmingen i ph.d.-programmene

Universitetsstyret vedtok i februar 2017 en rekke tiltak som skal bedre gjennomføringsgraden på ph.d.-studiet, blant annet bredere krav til søkere på stipendiatstillinger, obligatorisk veilederopplæring, og midtvegsevaluering. Tiltakene ble presentert i forsknings- og utdanningsmeldingen for 2016. Fakultetene har implementert de vedtatte tiltakene, og det er stor bevissthet omkring de lave gjennomføringstallene. Siden ph.d.-studiet er et langvarig studium vil det ta tid før vi ser effekten av tiltakene. Det forventes imidlertid å se en positiv effekt over tid. En svært viktig suksessfaktor er at ledelsen på alle nivå ved UiT og at alle fagpersoner tilknyttet ph.d.-programmene erkjenner at gjennomstrømmingen må bli bedre enn tilfellet er nå. Siden det er så kort tid siden tiltakene er blitt iverksatt, har man ikke sett behov for ytterligere grep for å øke gjennomstrømmingen, og det er stor tro på at disse tiltakene vil gi en positiv effekt.

Vedta og implementere ny organisering av ph.d.- programmene

Universitetsstyret vedtok i juni 2018¹⁵ ny organisering av ph.d.-programmene ved UiT. Den største endringen er at det ikke lenger skal være studieretninger på ph.d.-programmene, og at ph.d.-programmet ved IVT-fak fikk endret navn. Det nye navnet er *ph.d.-program i ingeniørvitenskap*.

Innføre gjennomstrømming som ny faktor i nøkkelfordelingen av stipendiatstillinger

¹⁴ ePhorte , 2017/675, sak S 2/17 Gjennomstrømming i ph.d.-studiet

¹⁵ Sak S 13/18 Organiseringen av ph.d.-programmene ved UiT (ePhorte 2018/2876)

Universitetsstyret har vedtatt at gjennomstrømmingen i ph.d.-studiet skal innføres som ny faktor i UiTs nøkkelfordeling av stipendiatstillinger. Den nye fordelingsnøkkelen er vedtatt å være slik:

- $(2 \times \text{andelen resultatfinansiering lukket ramme} + 1 \times \text{andelen professor og førsteamanuensis}) \times (\text{gjennomsnittlig andel fullførte innen seks år de siste tre år per fakultet dividert på UiTs snitt for gjennomstrømming de siste tre år})$.

For å få en gradvis innføring av ny fordelingsnøkkel ble gjennomføringsdataene gitt 75 % effekt ved fordelingen i 2018 og deretter 100 % effekt fra fordelingen i 2019.

4. EKSTERN FORSKNINGSFINANSIERING

Hovedfunn:

- UiT har hatt en nedgang i de totale bidrags- og oppdragsinntektene fra 2016 til 2017, særlig fra stiftelser/organisasjoner, kommunale midler, samt midler fra næringsliv.
- Inntektene fra Forskningsrådet og EU fortsetter å øke. UiT ligger imidlertid fortsatt langt bak de andre breddeuniversitetene i inntekter fra disse to finansieringskildene.
- Antall innvilgede FRIPRO-prosjekter fra Forskningsrådet har økt de to siste utlysningene. UiTs forskere søker fortsatt i for liten grad om finansiering gjennom FRIPRO.
- UiT har så langt 32 innvilgede H2020-prosjekter (2014 - 2017), og har en suksessrate på 13,2 %.
- Det er økende interesse for deltakelse i EUs rammeprogram, men UiT deltar fortsatt i for få søknader sammenliknet med de andre breddeuniversitetene.

Status bidrags- og oppdragsinntekter ved UiT

Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) omfatter all virksomhet som ikke er fullfinansiert over universitetets grunnbevilgning (bevilgningsfinansiert virksomhet), men som helt eller delvis er finansiert av ekstern oppdragsgiver/bidragssyter. Bidrags- og oppdragsinntekter omfatter midler fra Forskningsrådet, statlige enheter, EU-midler, kommunale midler, midler fra næringsliv, stiftelser og organisasjoner og andre som er tildelt UiT. Det samlede beløpet har sunket fra NOK 635 mill i 2016 til NOK 601 mill i 2017, se tabell 4.1 under.

Tabell 4.1: Totale bidrags- og oppdragsinntekter ved UiT i perioden 2013 – 2017

	Bidrags- og oppdragsinntekter (1000 kr)	Prosentandel av totale driftsinntekter
2013	501 006	17,2 %
2014	559 212	18,8 %
2015	617 123	20,0 %
2016	634 781	17,3 %
2017	601 357	15,9 %

Kilde: UiT

Nedgangen skyldes i hovedsak lavere inntekter fra stiftelser/organisasjoner, kommunale midler, samt midler fra næringsliv (se tabell 4.2).

Tabell 4.2: Differensierte bidrags- og oppdragsinntekter ved UiT i perioden 2013 – 2017

	Forsknings- rådet	Statlig etater	EU- midler	Kommun- ale	Nærings- liv	Stiftelser og org.	Andre	Gaver
2013	166 307	178 596	22 971	32 337	35 956	22 145	15 898	26 798
2014	204 711	211 379	25 857	23 397	28 284	19 675	18 626	27 283
2015	207 006	240 832	20 969	27 867	42 261	30 059	18 957	28 717
2016	218 095	244 284	23 438	44 920	29 699	19 955	20 896	33 046
2017	236 512	241 997	34 453	15 950	20 492	-10 602 ¹⁶	17 344	45 211

Kilde: UiT

BOA inntekter for 2017 differensiert på fakultetsnivå finnes i nøkkeltallene (fane Eksternfinansiering).

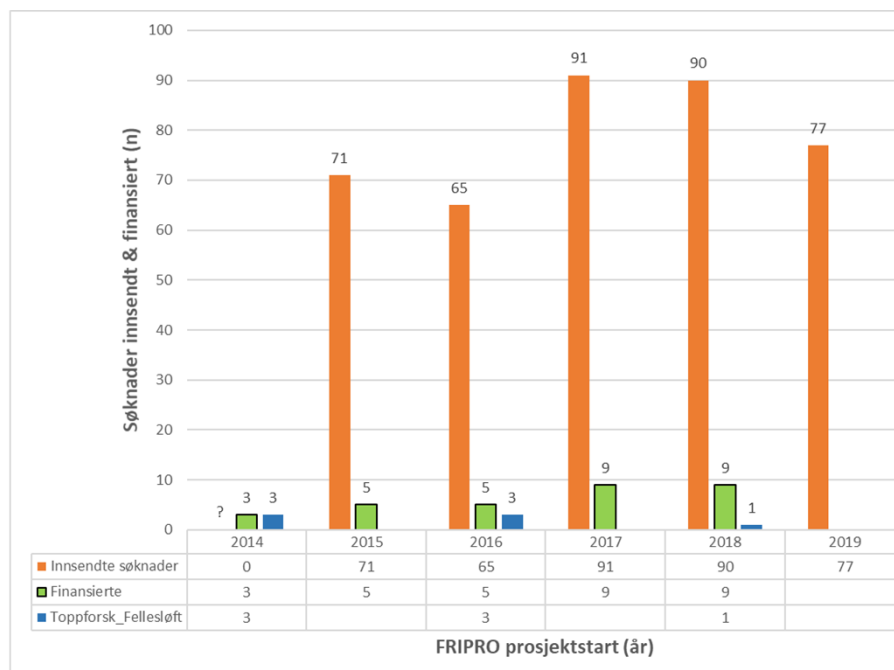
Forskningsrådets frie prosjektstøtte (FRIPRO) for perioden 2014-2019

Fri prosjektstøtte (FRIPRO) er Forskningsrådets viktigste åpne konkurransearena for forskningsfinansiering som skal fremme vitenskapelig kvalitet i forskningsfronten. «Dristighet» og «nyskapende» er begreper som brukes for å beskrive innretningen for FRIPRO utlysningen. Ordningen støtter forskere i alle deler av karrieren med prosjekt-kategoriene: mobilitetsstipend, unge forskertalenter og forskerprosjekter. I tillegg ble det for årene 2013, 2015 og 2017 lyst ut midler i kategorien FRIPRO Toppforsk (tidligere Fellesløftet). Målgruppen er spesielt dyktige forskere med gode forskningsideer.

Prosjektbevilgninger fra Forskningsrådet ligger som oftest i størrelsesordenen NOK 3-12 millioner per prosjekt, avhengig av prosjekttipe. Prosjektperioden for FRIPRO-prosjekter er 3-4 år. Den samlede prosjektbevilgningen for de ti prosjektene som UiT oppnådde finansiering for i 2018 er på totalt (Toppforsk inkludert) NOK 74 mill. Forskningsrådets årlige budsjett for FRIPRO er NOK 1 100 mill (2016 tall).

Figur 4.1 under viser utviklingen ved UiT i totalt antall innsendte og innvilgede søknader for perioden 2014 til 2019. I denne perioden var det en positiv utvikling for 2017- og 2018-utlysningene i antall søknader sammenliknet med tidligere år. Viktigere er det imidlertid at kvaliteten på søknadene for 2018 og 2019-utlysningene var høyere enn tidligere, noe som medførte at antall finansierte prosjekter økte til ni prosjekter begge årene (fra 3-5 nye prosjekter de foregående årene). Denne positive utviklingen kan ha mange årsaker, men økt fokus på FRIPRO og søknadskvalitet generelt kan være en del av forklaringen. For eksempel er det ved Institutt for kjemi (NT-fak) etablert en praksis med en intern pre-evaluering av FRIPRO søknadene. Et tilsvarende tiltak er også igangsatt ved HSL-fak. UiT har siden 2015 tilbudt en workshop i søknadsskriving med fokus på de åpne programmene i Forskningsrådet. Her har det deltatt kandidater fra alle fakulteter, og størst deltakelse har det vært fra NT-fak, både i absolutte og relative tall.

¹⁶ Negativ inntekt fra stiftelser/organisasjoner skyldes et overforbruk i 2016 som regnskapsteknisk har blitt korrigert for i 2017.

Figur 4.1. Utviklingen i antall innsendte søknader til FRIPRO og finansierte FRIPRO prosjekter for perioden 2014-2019. Kilde: NSD/Forskningsrådet/UiT

Tabell 4.3 nedenfor illustrer søknadsintensiteten innen FRIPRO for fristen i april 2018 for breddeuniversitetene. Tallene gjelder samlet for de tre kategoriene FRIHUMSAM, FRIMEDBIO og FRINATEK. Søknadsintensiteten fremkommer ved å dividere antall UFF-årsverk per innsendt søknad, og viser at det fra UiB og UiO sendes inn relativt langt flere søknader sammenliknet med NTNU og UiT. Sammenligner vi suksessraten så er UiT for årene 2017 og 2018 på nivå med de andre universitetene med en innvilgelsesandel på omtrent 10 % av FRIPRO-søknadene. Realitetene som fremkommer for UiT i denne sammenligningen bekrefter funnene i tidligere analyser om at UiTs fagansatte har for liten søknadsintensitet¹⁷. Årsaken til den lave søknadsintensitet er trolig kompleks, og vi kan ikke endelig slå fast hvorfor UiT ikke har høyere søknadsintensitet.

Tabell 4.3 Innsendte søknader og innvilgelsesrate per UFF-årsverk blant breddeuniversitetene.

	NTNU	UiB	UiO	UiT
UFF-årsverk (2017)	4617	2325	3824	2130
FRIPRO søknader (2019)	248	235	609	77
UFF-årsverk/søknad	19	10	6	28

Kilde: NSD/Forskningsrådet/UiT

¹⁷ Forskningsstrategisk utvalg sin fokusgruppe for ekstern finansiering (04.12.15) og tidligere meldinger.

Status Horizon 2020 ved UiT

Offisielle tall fra EU-kommisjonen per juni 2018 over søknadsinnsats og uttelling i H2020 for de norske universitetene, viser at UiT har en suksessrate på 13,2 % og 32 innvilgede søknader. I tillegg har UiT fått innvilget ett ERC AdG prosjekt i 2017 og ett MSCA-ITN prosjekt i 2018 som dessverre ikke har kommet inn i den offisielle oppdateringen. Tabell 4.4 viser at UiT fortsatt ligger på andre plass når det gjelder suksessrate for de norske universitetene.

Tabell 4.4 H2020: Resultater per program i søknader for universitetene totalt (ekskl. 1.trinnssøknader ved tottrinnsprosesser og ugyldige søknader)

Universitet	Antall deltakelser		Suksessrate
	i søknader i innstilte	prosjekter	
NTNU	822	104	12,7 %
UiO	780	102	13,1 %
UiB	388	82	21,1 %
UiT	235	31	13,2 %
NMBU	142	16	11,3 %
UiA	63	6	9,5 %
UiS	62	6	9,7 %
Nord	26	3	11,5 %

Kilde: eCordas H2020 søknadsdatabase

Antall innsendte søknader fortsetter å øke for hvert år (se tabell 4.5). Dette er en veldig positiv økning, som samtidig viser at det er en mye større bredde i fagmiljøene som deltar i H2020 enn i de tidligere rammeprogrammene.

Tabell 4.5. UiTs deltagelse og uttelling i perioden 2007-2017 (inkludert 1.trinnssøknader ved tottrinnsprosesser)

	Søknadsår	Antall deltakelser	
		i søknader	i innstilte prosjekter
FP7	2007	46	4
	2008	17	5
	2009	14	5
	2010	27	9
	2011	22	6
	2012	27	4
H2020	2013	42	6
	2014	65	7
	2015	60	8
	2016	68	9
	2017	75	8

Kilde: UiT

Tabell 4.6 nedenfor viser resultater per program i søknader fra UiT i H2020 per mars 2018, hvor 1. trinnssøknader ved tottrinnsprosesser er ekskludert. Her ser vi at UiT sine forskere sender flest søknader til *Excellent Science* pilaren, spesielt MSCA og ERC hvor UiT har satt i gang skreddersydde mobiliserings- og mentoringsprogrammer. Selv om det nyeste ERC AdG prosjektet ikke har kommet inn her, står UiT med suksessrate på 10,0 % for ERC. Innenfor de tematiske områdene (*Societal Challenges* pilaren) sender UiT sine forskere flest søknader til *Food* og *Health*, mens *Environment* og *Security* har høyest suksessrate. I tillegg har UiTs forskere god suksess innenfor infrastruktur-utlysninger.

Tabell 4.6 H2020: Resultater per program i søknader for UiT (Ekskl. 1.trinnssøknader ved tottrinnsprosesser og ugyldige søknader).

Programkortnavn	Antall deltakelser		Suksessrate
	i søknader	i innstilte prosjekter	
ERC	30	3	10,0 %
FET	8		
INFRA	9	4	44,4 %
MSCA	113	9	8,0 %
Sum Excellent Science:	160	16	10,0 %
LEIT ADVMANU	2		
LEIT ICT	8	1	12,5 %
LEIT NMP	1		
LEIT Space	1		
Sum Industrial Leadership:	12	1	8,3 %
ENERGY	6	1	16,7 %
ENVIRONMENT	4	2	50,0 %
FOOD	16	4	25,0 %
HEALTH	25	5	20,0 %
SECURITY	2	1	50,0 %
SOCIETY	7	1	14,3 %
Sum Societal Challenges:	60	14	23,2 %
INEGSOC	1		
TWINING	2		
Sum totalt H2020:	235	31	13,2 %

Kilde: eCordas H2020 søknadsdatabase

De 32 prosjektene som UiT så langt har fått innvilget i H2020 (2014-2017) fordeler seg mellom fakultetene som vist i tabell 4.7.

Sammenlignet med de andre breddeuniversitetene deltar UiT i altfor få søknader med koordinatorrolle. Av de 235 innsendte søknadene (se tabell 4.6) er det kun 125 PI/koordinatorsøknader. Av disse 125 er 111 søknader fra *Excellent* pillaren (MSCA og ERC), noe som betyr at UiT kun har sendt fra seg 14 tematiske koordinatorsøknader så langt i H2020.

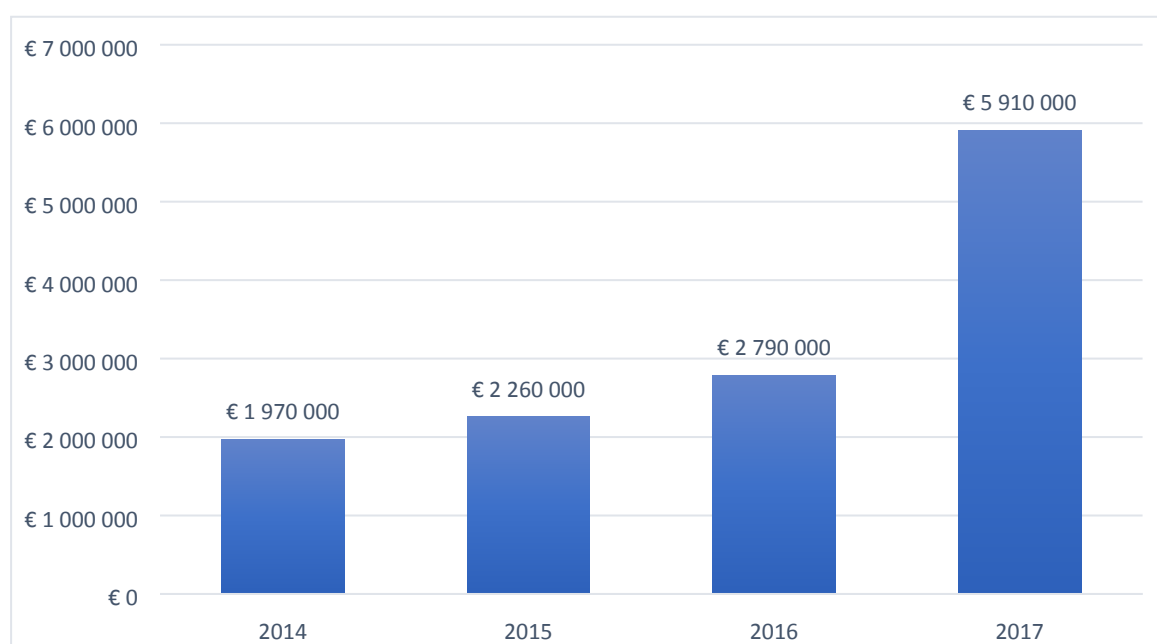
Tabell 4.7 H2020: Innvilgede søknader per fakultet

Fakultet	Antall innvilgede prosjekter	Derav PI og koordinatorrolle
BFE-fak	11	2
NT-fak	9	3
Helsefak	7	2
HSL-fak	4	3
TMU	1	1
SUM	32	11

Kilde: UiT

Av 75 innsendte søknader i 2017 er 40 PI/koordinator søknader innenfor *Excellent* pillaren (MSCA og ERC) og fem er tematiske koordinatorsøknader. Tilsvarende tall for 2018 er 74 innsendte søknader så langt, 43 PI/koordinator-søknader innenfor *Excellent pillaren* og fire tematiske koordinatorsøknader. Samtlige av de tematiske koordinatorsøknadene i 2018 var fra IVT-fakultetet. IVT-fakhar de siste årene satset tungt på EU, der både forskere, støtteapparat og fakultetsledelse har vist en særlig interesse for EU.

UiT kan vise til en positiv økning de siste årene når det gjelder EU-inntekter (figur 4.2). Den store økningen fra 2016 til 2017 gjelder i stor grad tre innvilgede ERC prosjekter (ERC StG, ERC AdG, ERC PoC) og flere MSCA-prosjekter (ITN og MSCA).

Figur 4.2 H2020: Innvilget beløp per utlysningssår (signerte kontrakter). Kilde: eCordas H2020 søknadsdatabase

Mobiliseringstiltak H2020 ved UiT

Nøkkelen til økt suksess synes å ligge i evnen til å mobilisere og motivere, og etablere en grunnleggende forståelse for betydningen av deltakelse i internasjonale forskningsprosjekter ved UiTs fagmiljøer. Den viktigste oppgaven er derfor fortsatt mobilisering av fagmiljøene og motivering for deltakelse i EU-finansiert forskning. Et betydelig arbeid er gjort så langt i H2020 perioden nettopp for å øke

oppmerksomheten på deltakelse i de europeiske programmene i et faglig-strategisk perspektiv. Mobiliserings- og forankringsarbeidet videreutvikles nå med vekt på sterkere oppfølging og konkrete tiltak.

UiT har på institusjonsnivå organisert åtte åpne søknadsskrivekurs i 2017/2018, samt en *kick off* for Samfunnsutfordringer WP 2018-2020. I tillegg har enkelte fakulteter og forskningsgrupper arrangert mer fagspesifikke informasjonsmøter og kurs.

Vi velger her å fokusere på analyse av to av de viktigste mobiliseringsprogrammene som er igangsatt for hele UiT.

Arctic MSCA-IF Program

Marie Skłodowska-Curie Individual Fellowship (MSCA-IF) er tematisk åpne EU-midler som finansierer et postdoc fellowship i opptil 2 år. Dette er et prestisjefyllt program som skal sørge for at unge, talentfulle postdoktor-kandidater sikres gode karrieremuligheter gjennom mobilitet til nye, gode europeiske institusjoner. UiT sine forskere søker i liten grad MSCA-IF utreise, samtidig som det tidligere var liten interesse for/kjennskap til mulighetene for å hente inn gode postdoktor-kandidater gjennom MSCA-IF. UiT lanserte derfor i 2016 «Arctic MSCA-IF Program». Hensikten er å rekruttere talentfulle, unge postdoktorer utenfor Norge til UiT. Programmet ble annonsert ved UiT høsten 2015, 2016 og 2017 og omtrent 30 veiledere ved UiT ble hvert år valgt ut til å delta. Veiledere skriver sammen med forskningsadministrativt støtteapparat ved UiT fag-spesifikke annonser som blir markedsført internasjonalt for å lete etter talentfulle yngre forskere som ønsker å delta på programmet. Mellom 100-200 søknader fra unge talentfulle søkere fra verden over kommer til programmet hvert år. Av disse får omtrent 30 forskere tilbud om å komme til UiT i mai/juni for et tre-dagers *Arctic MSCA-IF Symposium*. Her har søkerne individuelle møter med sine veiledere ved UiT, samtidig som de deltar på et felles MSCA-IF skrivekurs. Det finnes [en egen nettside](#) med samlet informasjon om dette programmet, samt en detaljert *Trinn-for-trinn guide* til søknadsutforming. Programmet omfatter *European Fellowships* (EFs) som vil kunne gi opphold ved UiT i 12-24 måneder. I de første to rundene fikk UiT fem MSCA-IF tildelinger, men én av dem valgte å ikke komme til Tromsø. Hvert prosjekt beløper på ca. 200 000 EUR (NOK 2 mill). Tatt i betraktning at UiT tidligere kun har hatt én MSCA-IF tildeling som vertsinstitusjon (FP7), må dette anses å være en suksess. Den høye konkurransen har gjort at det i 2018 programmet har vært innskjerpede krav til kandidatene, slik at færre har blitt invitert. Strukturen på symposiet ved campus Tromsø har også vært omgjort fra to til tre dager for å gi kandidater og veiledere bedre tid til å arbeide med søknaden og lære hvordan den skal skrives.

Ettersom dette tiltaket har blitt svært godt mottatt, både av veiledere ved UiT og yngre forskere fra hele verden, er det ønskelig å fortsette med dette programmet. Samtidig blir neste steg å mobilisere bedre for MSCA-IF utreise for UiT-interne kandidater. UiT bør for eksempel oppmuntre til å bruke dette som planlegging av forskningsterminopphold.

Positive effekt av Arctic MSCA-IF programmet så langt:

- De første to avsluttede rundene med fire innvilgelser har gitt UiT 810 000 € i direkte EU-inntekter (nærmere 8 millioner NOK). I tillegg kommer utløste insentivmidler fra Kunnskapsdepartementet.
- Noen av kandidatene som har fått innvilget MSCA-IF prosjekter søker etterpå om ERC støtte til å fortsette sin talentfulle karriere i Tromsø. Krishna Agarwal (NT-fak) fikk MSCA-IF via den første runden av Arctic MSCA-IF programmet. Hun har nå søkt og fått innvilget et ERC StG (2018-call). De andre to kandidatene som fikk innvilget sine MSCA-IF prosjekt i denne første runden, Evelina Leivada og Rachel Klassen (begge HSL-fak) skal søke ERC StG i 2019.

- 8 av 26 deltakere (31 %) i programmet fikk såkalt *Seal of Excellence* (85 eller over i skår) i 2016-runden og halvparten (48 %) av deltakerne fra 2017-runden fikk *Seal of Excellence*. Dette seglet anerkjenner at søknadene er kvalitativt gode nok for finansiering, men at de av budsjettensyn ikke kan finansieres.
- Programmet har allerede i sine første runder senket EU-terskelen til mange av veilederne som fra før hadde liten eller ingen erfaring med å søke EU. Sannsynligheten for å søke andre EU midler økes.
- Programmet har også lyktes å skape nye, internasjonale nettverk. Dette ville ikke ha skjedd hvis vi ikke hadde søkt åpent/bredt etter kandidater (og kun latt veiledere søke sammen med sine allerede kjente yngre forskere).
- Flere av kandidatene som ikke fikk innvilget sin MSCA-IF søknad er nå ansatt ved UiT gjennom andre midler.

Programmet finansieres over PES-midler fra Forskningsrådet, og egeninnsatsen som UiT legger inn i programmet er derfor arbeidstiden til de faglige veilederne og to interne EU-rådgivere. UiT har fått ekstra PES-tildeling øremerket Arctic MSCA-IF programmet fordi Forskningsrådet synes tiltaket er fremsynt. Programmet har også vært et forbilde for andre universiteter (bla. UiB). UiT har holdt foredrag om Arctic MSCA-IF programmet på Lysaker, etter invitasjon fra Forskningsrådet, og i nasjonalt EU-rådgivernettsverk etter forespørsel fra de andre norske universitetene.

ERC Mentoring Program

UiT har siden 2013 hatt målrettede tiltak mot utvelgelse av gode ERC-kandidater ved UiT. Disse får delta på et internt *ERC Training Program*, med særskilt oppfølging mot søknadsinnsendelse. Tildeling av ERC-stipend er noe av det mest prestisjefylte en forsker kan tildeles i Europa. I tillegg til å gi den enkelte forsker unike forskningsmuligheter og stor faglig anerkjennelse, er ERC viktig for synligheten og benchmarkingen av europeiske universiteter. Det er ikke realistisk at UiT sender mange søknader til dette virkemiddelet per år, men det er viktig å arbeide systematisk for å få fram gode søknader til hver søknadsfrist og gi søkerne god støtte.

ERC opplæringsprogram inkluderer samlinger med UiT sine EU-rådgivere hvor deltakere får opplæring om EU-systemet, strukturen i H2020, informasjon om ERC, krav til søknader og råd om søknadsskriving og oppbygging av prosjektbeskrivelse. De fleste årene har det også vært tilbud om fellessamlinger med spesialister fra konsulentfirmaer. Alle søkere får tilbud om individuelle samtaler og tilbud om pre-evaluering av søknader fra både UiT og ekstern konsulent.

Søkere til ERC Starting- og Consolidator Grant som kommer videre til Steg 2 av evalueringsprosessen, må dra til Brussel for et intervju. Dette intervjuet er av stor viktighet – og er obligatorisk for deltakerne. UiT har de siste årene satt opp tilpasset intervjuuttrening i forkant, blant annet med ekstern konsulent og ekspertpanel.

Etter at ERC Mentoring Program ble igangsatt har:

- antall innsendte ERC-søknader fra UiT gått tydelig opp fra FP7 til H2020. De siste årene sender vi fra oss omtrent 10 søknader per år.
- UiT fått fem innvilgede ERC-prosjekter så langt i H2020, to ERC StG, én ERC AdG og to ERC PoC (de to eneste i Norge). I tillegg har flere forskere kommet videre til steg 2 i evalueringsprosessen. Per dags dato er én ERC CoG søknad videre til steg 2 med tilhørende intervju i Brussel. I tillegg kom en til ERC AdG søknad videre til steg 2 og står per dags dato på reserveliste.

- de fire innvilgede ERC-prosjektene så langt i H2020 gitt UiT nærmere 4,2 millioner € (over 40 millioner NOK) i direkte EU-inntekter. I tillegg kommer betydelige insentivmidler.
- de finansierte ERC-prosjektene ved UiT bidratt til å gi institusjonen heder, ære og oppmerksomhet.

De som deltar i ERC opplæringsprogram får gode verktøy til søknadsskriving og dermed fortrinn i konkurranse om også andre eksterne midler, som FRIPRO.

Særsilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018

Lansere et eget karrierefremmende program for unge fremragende forskere

AURORA Outstanding er et nytt karrierefremmende program for unge fremragende forskere ved UiT. Med erfaring fra utvelgelse av prioriterte grupper (*H2020 Priority Program*) og ERC opplæringsprogram, ble det 2018 etablert et mer langsiktig talentprogram for noen utvalgte yngre forskere. Programmet har fått navnet *AURORA Outstanding*, og driftes i samarbeid med Tromsø Forskningsstiftelse. Høsten 2018 ble 15 utvalgte kandidater tatt opp i et to-årig program med varierte faglige og sosiale samlinger. Programmet ses på som et viktig ledd i deres karrierebygging.

Aktivt støtte opp under miljøer som har potensiale for å vinne frem i senterutlysninger

Det er over tid bygd opp administrative støttefunksjoner på både fakultets- og institusjonsnivå som gir UiTs fagmiljøer god støtte i forberedelse og utarbeidelse av søknader om eksternt finansierte senterdannelser. Det vil i oktober 2018 legges fram et forslag for universitetsstyret om å opprette et eget virkemiddel for å posisjonere våre fremste fagmiljøer slik at de lettere kan lykkes i disse svært konkurranseutsatte arenaene. Det nye programmet vil kalles *Aurora Centres*.

5. FORSKNINGSRESULTATER: VITENSKAPELIG PUBLISERING, ÅPEN TILGANG OG FORSKNINGSDATA

Hovedfunn:

- UiT hadde ingen vesentlig endring i antall publikasjonspoeng fra 2016 til 2017, selv om antall publikasjoner, antall forfatterandeler og andel forfatterandeler på nivå 2 øker.
- Andel internasjonal sampublisering går svakt tilbake.
- UiTs andel publikasjonspoeng i UH-sektoren reduseres fra 8,5 % til 8,2 %.
- Helsefak og BFE-fak øker både i antall publikasjonspoeng og antall publikasjoner. Ved NT-fak og HSL-fak øker antall publikasjoner, men antall publikasjonspoeng går ned.
- Publikasjonspoeng per fagårsverk går ned og ligger under gjennomsnittet for universitetene og for UH-sektoren.
- Forfatterandeler av kvinner går opp og det samme gjør andel kvinner i toppstillinger. UiT er ledende nasjonalt for både kvinner i toppstillinger og forfatterandeler av kvinner.
- Andelen vitenskapelige publikasjoner med åpen tilgang fortsetter å øke, men ennå er det mye å gå på for å nå UiTs mål.
- UiT fortsetter utviklingen av løsninger og tjenester for god forvaltning og deling av forskningsdata og er (ifølge Kunnskapsdepartementet) kanskje det universitetet som i dag er kommet lengst på området nasjonalt.

I kapitlet gjennomgås UiTs og fakultetenes resultater innenfor vitenskapelig publisering i 2017, sett i lys av tidligere år og sammenlignet med resultater nasjonalt. Videre presenteres resultater for åpen tilgang til både publikasjoner og forskningsdata.

Vitenskapelig publisering

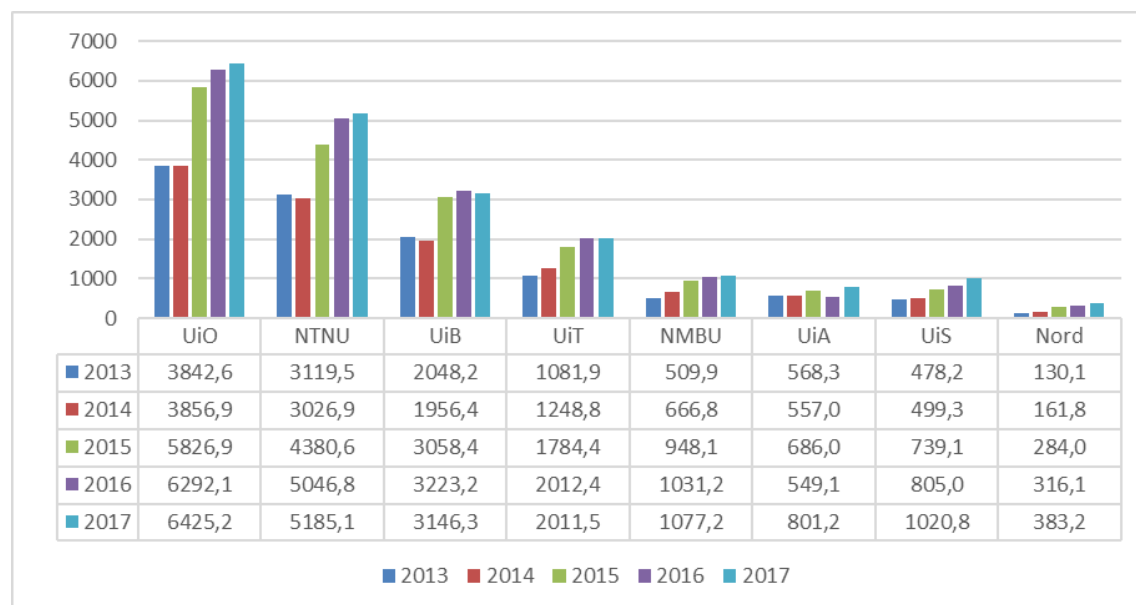
Vitenskapelig publisering av forskning er en vesentlig del av kunnskapsproduksjonen ved UiT. Alle vitenskapelige publikasjoner i 2017 ble rapportert til Norsk senter for forskningsdata (NSD) 5. april 2018. Publikasjonspoeng brukes som en indikator på både volum og kvalitet i vitenskapelig publisering. Den norske publiseringsindikatoren inngår som en av flere indikatorer i den resultatbaserte forskningskomponenten i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Indikatoren regnes av myndighetene som et effektivt insentiv over tid. Kunnskapsdepartementet mener at det i sektoren er rom for bedring av resultatene, særlig med hensyn til kvaliteten på publikasjonene.

Beregningsmetoden for publiseringsindikatoren ble fra og med 2015 endret, noe som medførte en økning i tallene for publikasjonspoeng i sektoren og for mange institusjoner. Den mest vesentlige endringen var at publikasjoner med internasjonalt samarbeid tillegges en faktor på 1,3. I 2017 utgjør endringen av beregningsmetoden i seg selv en økning i publikasjonspoeng ved universiteter og høyskoler på 47 %, dersom man sammenligner publikasjonspoeng beregnet med henholdsvis gammel og ny metode. Den nye beregningsmetoden er mer kompleks enn den tidligere.

Publikasjonspoeng og antall publikasjoner ved UiT i 2017

UiT hadde med 2011,5 publikasjonspoeng i 2017 ingen vesentlig endring fra 2016. I 2016 rapporterte UiT 2012,4 publikasjonspoeng, noe som utgjorde en svært god vekst fra 2015 på 7,8 %. For sektoren samlet så vi i 2017 en vekst i publikasjonspoeng på 5,7 %, hvor UiA, UiS og Nord universitet relativt sett økte mest. Selv om antall publikasjonspoeng i sektoren økte i 2017, var økningen mindre enn i 2016.

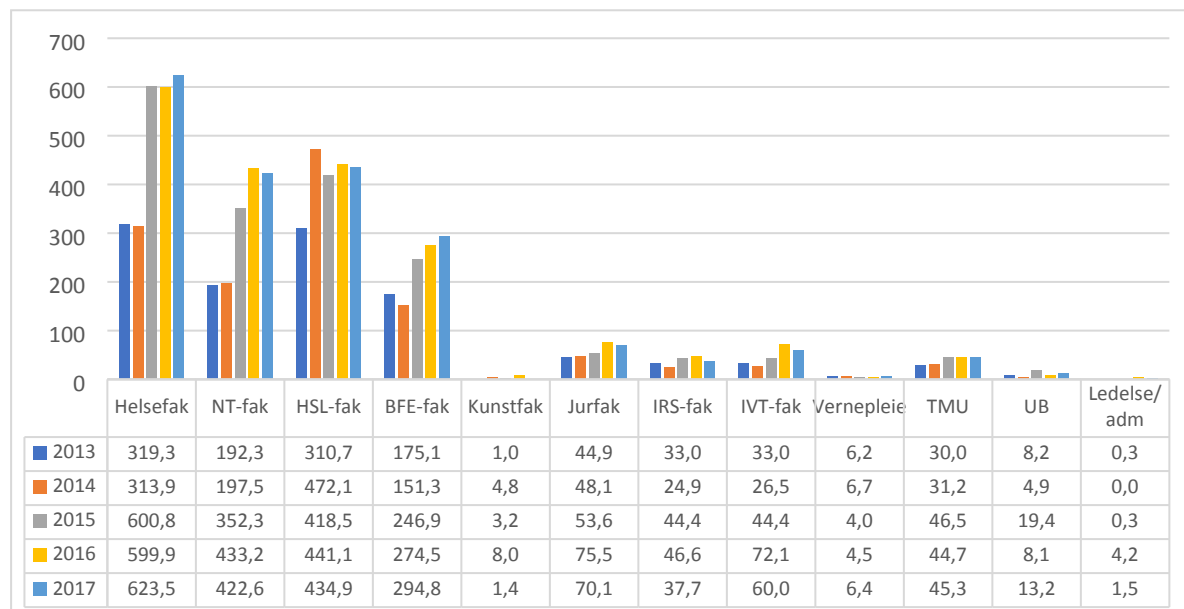
Universitetenes publikasjonspoeng de siste fem årene framgår av figur 5.1. UiTs andel av publikasjonspoeng i sektoren var i 2017 på 8,2 %, noe som er en nedgang fra 8,5 % i 2016.

Figur 5.1 Publikasjonspoeng, universitetene (2013-2017). Kilde: NSD

***Ny modell for utregning av publikasjonspoeng fra 2015.**

Selv om antall publikasjonspoeng ikke endret seg vesentlig fra 2016 til 2017, hadde UiT en vekst i antall publikasjoner fra 1929 til 2002 (Nøkkeltall 2017, fane Publiseringsresultater). Denne veksten viser at beregninger av publikasjonspoeng kun delvis baserer seg på volum. At ikke vekst i antall publikasjoner medførte en større økning i publikasjonspoeng knytter seg til uttelling av faktorer for publikasjonsnivå (nivå 1 eller 2), til omfanget av internasjonalt publiseringssamarbeid og til hvilken publikasjonsform det publiseres i (vitenskapelige artikler, antologikapitler eller monografier).

Figur 5.2 Publikasjonspoeng, UiTs enheter (2013-2017). Kilde: NSD

***Ny modell for utregning av publikasjonspoeng fra 2015.**

Innføring av ny publiseringsindikator fra 2015 har i seg selv medført en vekst i antall publikasjonspoeng for UiTs fakulteter og Tromsø Museum. Dette er viktig å ha i mente når resultatene leses over tid, slik de framgår av figur 5.2, og gjelder særlig fakulteter med stor andel internasjonalt publiseringssamarbeid.

Fra 2016 til 2017 øker Helsefak og BFE-fak mest i antall publikasjonspoeng, mens flere av de andre fakultetene går tilbake. Helsefak og BFE-fak øker også i antall publikasjoner, og det samme gjør NT-fak og HSL-fak (Nøkkeltall 2017, fane Publiseringresultater).

Aggregerte publiseringresultater for UiT samlet dekker over variasjonen i publiseringresultatene og utviklingen ved de enkelte fakultetene. Slik er det også på fakultetsnivå. Selv om et fakultet samlet sett har en nedgang i publikasjonspoeng fra 2016 til 2017, kan det være institutter ved de enkelte fakultetene som har hatt en svært positiv utvikling. Institutter som bør trekkes fram med gode publiseringresultater i 2017 er ved Helsefak: Institutt for helse- og omsorgsfag, RKBUE, Institutt for farmasi og Institutt for klinisk medisin, ved BFE-fak: Handelshøgskolen og Institutt for arktisk og marin biologi, ved HSL-fak: Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi, Institutt for samfunnsvitenskap og Institutt for lærerutdanning og pedagogikk og ved NT-fak: Institutt for fysikk og teknologi og Institutt for matematikk og statistikk.

Publikasjonspoeng per fagårsverk

Publikasjonspoeng per faglige årsverk er en av de nasjonale styringsparameterne for universiteter og høyskoler. *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2018* viser at hver faglig ansatt i statlig sektor i 2017 i gjennomsnitt hadde 1,15 publikasjonspoeng. UiT ligger tradisjonelt lavere enn gjennomsnittet for universitetene og for sektoren, slik det framgår i nøkkeltallene (fane Publiseringresultater). I 2016 så vi et løft på denne parameteren og et snitt på 1,02, men i 2017 er UiT igjen under 1 og har et snitt på 0,99.

UiT kan ikke være tilfreds med svake gjennomsnittstall for publiseringresultater per fagårsverk. Samtidig har tidligere analyser vist at publiseringsmønsteret blant UiTs vitenskapelig ansatte er nokså likt de øvrige breddeuniversitetene med en mindre andel forskere som står for den største andelen publikasjonspoeng og en nokså tilsvarende stor andel forskere som produserer lite publikasjonspoeng. Det er de etablerte forskerne i førstestillinger det skal knyttes størst forventninger til når det gjelder publiseringresultater. I dette bildet er det viktig for UiTs del å være oppmerksom på at andelen årsverk i førstestillinger (70,8 % i 2017) er betydelig lavere enn ved UiO (90,9 %), UiB (91,6 %) og NTNU (77,8 %).¹⁸

Internasjonal sampublisering

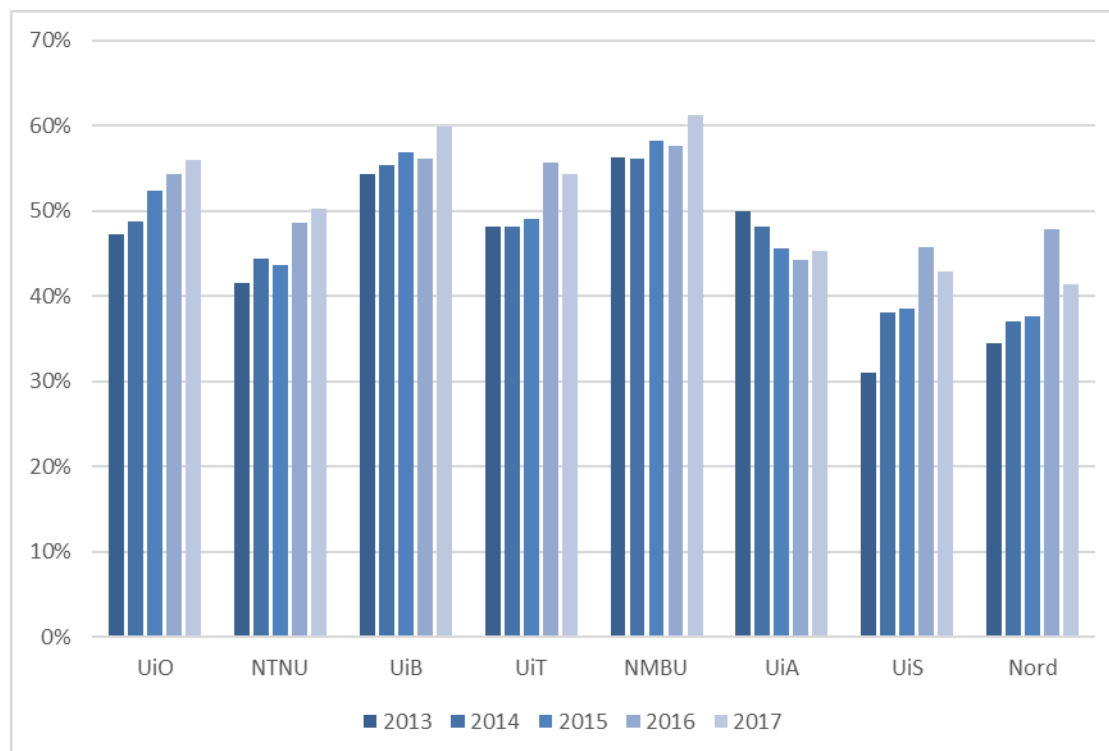
Når forskere fra ulike land sammen forfatter en publikasjon, er dette et uttrykk for at forskningen er basert på samarbeid.¹⁹ Internasjonalt samforfatterskap brukes på denne måten som en indikator på internasjonalt forskningssamarbeid. Større omfang av internasjonalt samarbeid er en av de mest vesentlige strukturelle endringene innenfor forskning i dag. Forskning foregår i stadig større grad gjennom samarbeid på tvers av landegrenser og en økende andel av ressursene til forskning fordeles i internasjonale konkurransearenaer.

I *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2018* framstilles utviklingen i andel artikler med internasjonalt samforfatterskap blant institusjonene i UH-sektoren. Man ser at ved de eldste universitetene har minst annenhver artikkel internasjonal medforfatter i 2017 (se figur 5.3). I 2016 fant man nasjonalt at andelen internasjonale publikasjoner økte mer enn årene før og trenden med å publisere mer internasjonalt fortsetter i 2017. UiTs andel artikler med internasjonalt samarbeid utgjorde i 2017 54,3 %, noe som er

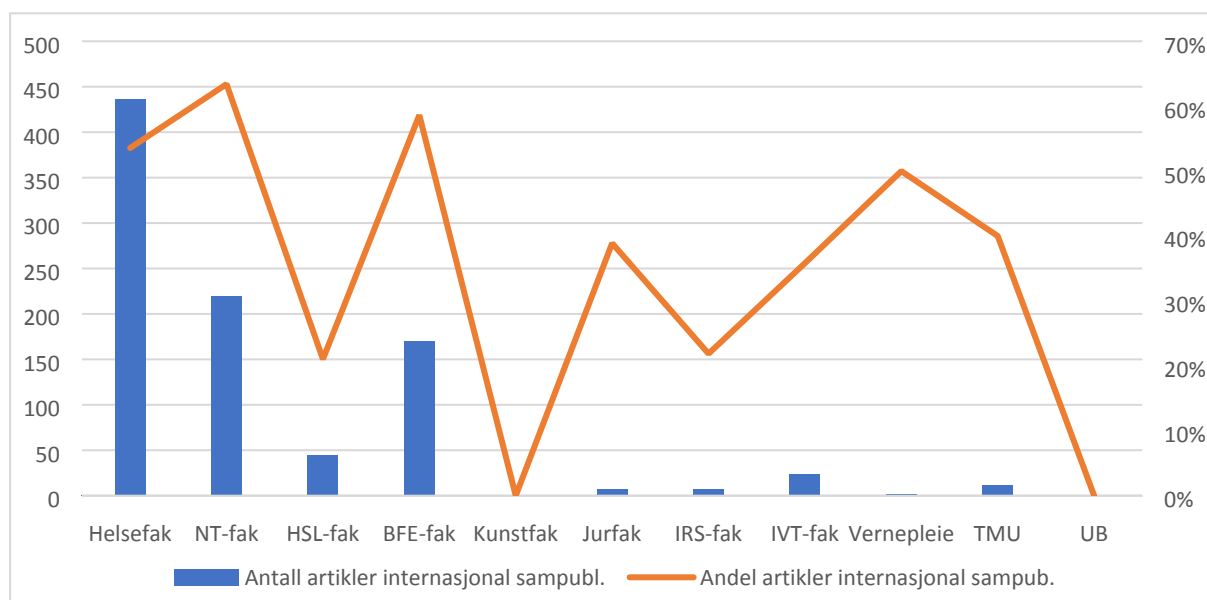
¹⁸ Andel årsverk i førstestillinger er beregnet av totalt antall årsverk i undervisnings- og forskerstillinger, samt postdoktor og professor II, tabell V4.17 *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2018*.

¹⁹ Enkelte UiT-forskere krediterer i tillegg til UiT også utenlandske institusjoner de har tilknytning til og i slike tilfeller regnes dette som internasjonal sampublisering.

en svak nedgang fra 2016 hvor andelen var 55,7 %. I disse tallene ligger noe av forklaringen på at UiT ikke øker i antall publikasjonspoeng fra 2016 til 2017 selv om antallet publikasjoner øker.

Figur 5.3 Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap, universitetene (2013-2017)
Kilde: KD

Figur 5.4 Antall og andel artikler med internasjonalt samforfatterskap, fakultetene (2017)
Kilde: Unit

For UiTs enheter viser figur 5.4 at NT-fak, BFE-fak og Helsefak har størst andel og antall artikler med internasjonalt samforfatterskap i 2017.

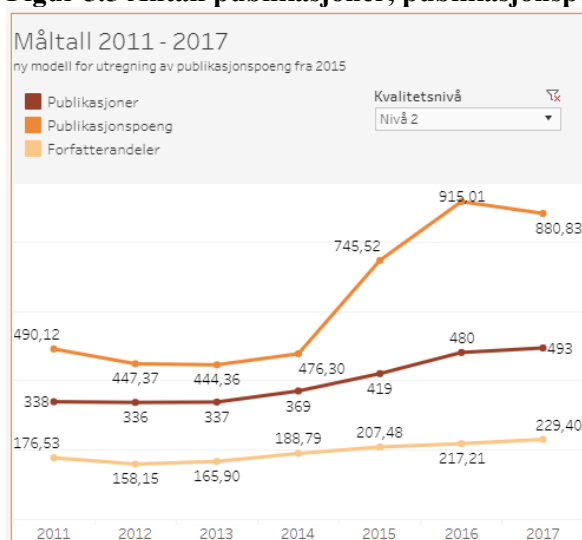
Publiseringsnivå

Nivå 2 i det nasjonale publiseringsregisteret omfatter de mest prestisjefylte publiseringskanalene. Publisering i disse kanalene gir høyere uttelling i publikasjonspoeng og i finansieringssystemet, og er ment å gi forskningsmiljøene noe å strekke seg etter. Nivå 2-kanalene skal per definisjon stå for om lag 20 prosent av den samlede publiseringen og nasjonalt viser resultatene at sektoren ligger omtrent på dette nivået.

Andel publisering på nivå 2 måles på nasjonalt nivå i forfatterandeler, og altså ikke i publikasjonspoeng eller antall publikasjoner. For UiT gikk andelen forfatterandeler på nivå 2 svakt opp i 2017 og ligger nå på 22,6 %. Dette er noe lavere enn gjennomsnittet for universitetene som er 23,3 % og noe høyere enn snittet for sektoren som er 21,9 %.

På bakgrunn av tall fra Cristin kan man framstille flere mål og nyanser i publiseringsresultatene på nivå 2 i 2017. Figur 5.5 viser at selv om andel forfatterandeler og antall publikasjoner på nivå 2 gikk opp, gikk andel publikasjonspoeng på nivå 2 ned.

Figur 5.5 Antall publikasjoner, publikasjonspoeng og forfatterandeler, UiT (2011-2017)

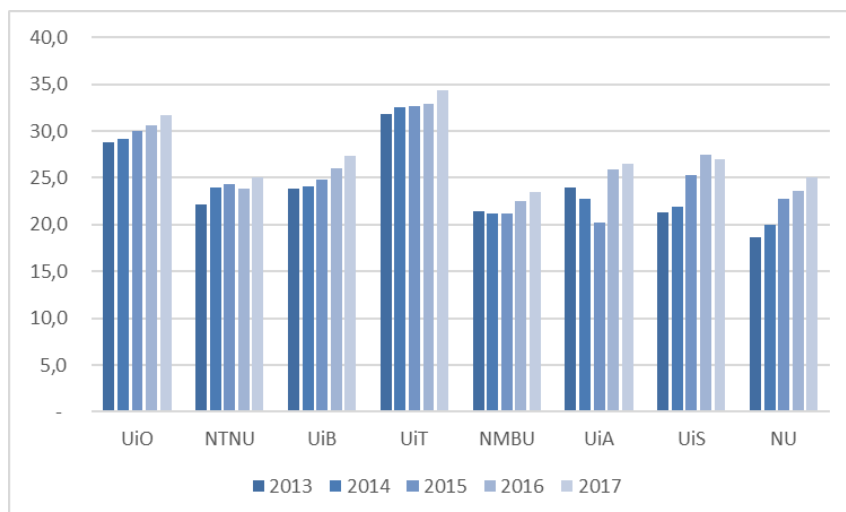
Kilde: Unit

Ved fakultetene hadde Jurfak høyest andel forfatterandeler på nivå 2 i 2017. Ved BFE-fak og Helsefak økte andelen forfatterandeler på nivå 2 fra 2016 til 2017, mens NT-fak gikk noe tilbake (se Nøkkeltall 2017, Publiseringsresultater).

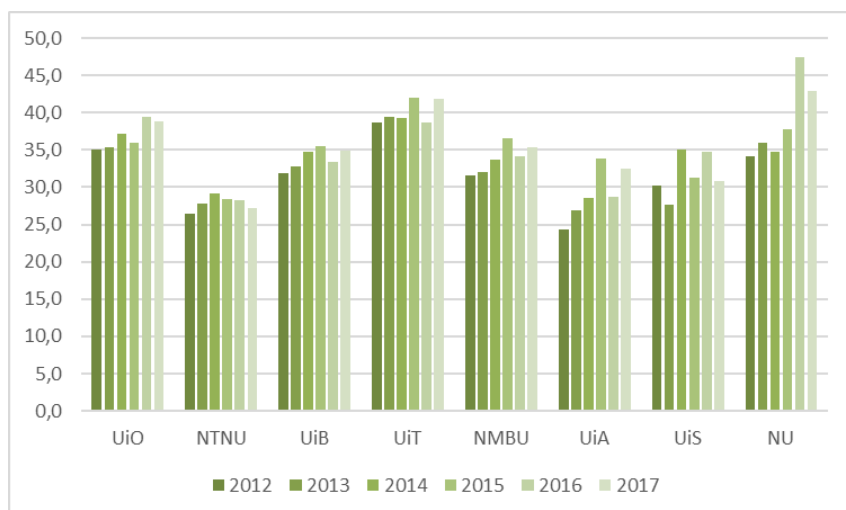
Kvinnelige forskeres publisering

Andel kvinner i faglige toppstillinger (professorer og dosenter) er en av de nasjonale styringsparametrene. Myndighetene er opptatt av å stimulere til bedre kjønnsbalanse og likestilling i sektoren. Som vist i figur 5.6 har UiT over flere år vært på topp blant universitetene når det gjelder andel kvinner i toppstillinger. Nasjonalt ser man en årlig økning siste tiårsperiode, selv om det er store variasjoner mellom institusjoner og fagområder. I 2017 er 29,5 % av ansatte i toppstillinger kvinner nasjonalt, mens andelen ved UiT har hatt en ny økning og er på 34,3 %.

Den samlede forfatterandelen av kvinner nasjonalt har også økt jevnt det siste tiåret. I 2017 sto kvinnelige ansatte for 36,5 av publikasjonspoengene nasjonalt, en økning på litt under ett prosentpoeng. Som figur 5.7 viser, har UiT vært på topp blant universitetene med en høy andel forfatterandeler av kvinner. En nedgang i forfatterandeler av kvinner fra 2015 til 2016 ga grunn til bekymring for utviklingen, men økningen fra 2016 til 2017 er igjen svært positiv for UiT.

Figur 5.6 Andel kvinner i toppstillinger ved universitetene (2012-2017; prosent). Kilde: NSD

Figur 5.7 Andel forfatterandeler produsert av kvinner ved universitetene (2012-2017; prosent). Kilde: NSD

Åpen tilgang til vitenskapelig publisering ved UiT

Regjeringen lanserte i august 2017 *Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler*²⁰ hvor det settes som mål at alle norske vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler skal være åpent tilgjengelige innen 2024. Nasjonale myndigheter er opptatt av universiteter og høyskoleers rolle for å følge opp og bidra til økt åpenhet i forskningen, blant annet med begrunnelse i at åpen tilgang til forskningsresultater og tilgjengeliggjøring av forskningsdata er samfunnsøkonomisk lønnsomt og viktig for økt kvalitet i forskning og utdanning. Også Forskningsrådet er svært opptatt av åpen tilgang til både forskningsresultater og forskningsdata, og stiller klare krav til åpen tilgang til publisering i forskningsrådsfinansierte prosjekter.

²⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-mal-og-retningslinjer-for-åpen-tilgang-til-vitenskapelige-artikler/id2567591/>

Open access (OA) er et område hvor UiT over tid har hevdet seg som en ledende norsk institusjon, både i utvikling av tjenester for studenter og forskere, og når det gjelder graden av oppnåelse av ulike mål. Munin-konferansen, som har vært arrangert årlig siden 2006, er en av de sentrale europeiske konferansene med vitenskapelig publisering og OA som tema.

UiTs prinsipper for Open Access publisering har vært gjeldende siden 2010. Ifølge prinsippene skal OA være et mål for institusjonen og alt som publiseres, produsert av studenter eller forskere ved UiT, skal som hovedregel skal være åpent tilgjengelig i en eller annen form for OA. UiT er ennå et stykke fra å oppnå dette målet, men det har vært fremgang i hele perioden. Etter at Kunnskapsdepartementet la fram nasjonale mål for åpen tilgang startet et revisjonsarbeid ved UiT for å oppdatere UiTs prinsipper i tråd med de nasjonale føringene. Forslag til reviderte prinsipper legges fram for universitetsledelsen høsten 2018.

Regjeringen oppfordrer også UH-institusjonene til å signere The San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA-erklæringen). UiT signerte denne erklæringen i 2016 og vil i løpet av høsten 2018 legge fram for ledelsen forslag til hvordan prinsippene skal implementeres i UiTs ulike rutiner og retningslinjer. Ved UiT skal det ved vurderinger av tilsetting eller opprykk til stillinger, ved opptak og bedømmelse av doktorgrad og ved tildeling av forskningsmidler legges vekt på forskningsarbeidenes kvalitet, relevans og betydning og ikke på hvor arbeidene er publisert, i tråd med prinsippene i DORA.

Grønn Open Access

Grønn Open Access defineres gjerne som OA via/hos forfatteren eller forfatterens institusjon, og omtales ofte som egenarkivering fordi det innebærer at forfatteren initierer at en versjon av artikkelen (oftest siste manus etter fagfellevurdering) blir gjort tilgjengelig via et institusjonelt eller fagspesifikt vitenarkiv. Ved UiT er Munin institusjonens vitenarkiv.

Flertallet av utgivere tillater slik egenarkivering, selv om kontraktene forfatterne inngår med forlagene ikke nødvendigvis reflekterer dette. Estimerer anslår gjerne at mellom 55 og 75 % av det norske forskere publiserer er tillatt egenarkivert i en eller annen form – fra opprinnelig manus til publisert artikkel.

UiTs tall for Grønn OA er ikke så gode som vi kunne ønske. Vi har, på tross av sterk vekst i 2017, ennå et potensial å ta ut. Det er nok flere grunner til at tallene ikke er bedre:

- Forskerne er redde for å gjøre noe galt overfor utgivere og komme i miskreditt (og vet ikke, eller stoler ikke på, at UB tar ansvaret for å hindre at slikt skjer).
- Forskerne ønsker ikke å gjøre en manusversjon av artikkelen tilgjengelig.
- Fordelene for forskerne ved å egenarkivere er ikke tilstrekkelig kjent for dem.

I tabell 5.1 viser tallene for «Ikke-Gull OA» et rimelig estimat for andelen grønn egenarkivering. I UiTs vitenarkiv Munin blir også Gull OA egenarkivert, enten av forskerne selv eller av UB.²¹

Tabell 5.1 Andel Open Access i vitenskapelige artikler ved UiT (2009-2017)

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gull OA	8,0 %	7,9 %	11,0 %	16,8 %	16,3 %	20,4 %	20,5 %	23,2 %	23,9 %
Ikke-Gull OA	0,8 %	2,7 %	10,2 %	7,8 %	10,4 %	13,7 %	14,0 %	15,0 %	36,1 %
Total OA	8,8 %	10,7 %	21,2 %	24,6 %	26,7 %	34,0 %	34,6 %	38,2 %	60,0 %

Kilde: Universitetsbiblioteket, UiT

²¹ Hybrid Gull OA er også med i tallene for Ikke-Gull OA fordi vi ikke har noen kilde som tillater oss å identifisere og skille ut hybrid.

Vi ser at ikke bare Gull OA men også Grønn OA øker fra 2011, etter at det er lagt vesentlig arbeid i å følge opp forskerne og få dem til å egenarkivere. De senere år har det, med bakgrunn i data fra Cristin, vært mulig å følge opp mer målrettet og individrettet, og dette ser ut til å ha økt egenarkiveringen noe. Erfaring med egenarkivering og informasjon om egenarkivering har nok også hjulpet. Fra 2016 til 2017 økte andelen grønn OA fra 15 % til 36,1 %, altså mer enn en fordobling av nivået. Dette kan ha sammenheng med opplæringseffekten av individrettet oppfølging i flere år, men også med at den nye nasjonale policyen har blitt kjent, og de økonomiske insentivene som vil komme med den.

Grønn OA tilfredsstiller alle policy-krav eller finansiørkrav om OA, og er i utgangspunktet gratis for forskerne og UiT. Imidlertid har en del utgivere embargoer som gjør at finansiørkrav ikke kan tilfredsstilles gjennom Grønn OA.

Gull Open Access

Gull Open Access defineres gjerne som OA hos en utgiver, altså at publikasjonen er fritt tilgjengelig med akseptabel gjenbrukslisens hos utgiveren fra utgivelsestidspunktet. Videre avgrenses dette begrepet til kun å gjelde Gull OA i tidsskrifter som i sin helhet er OA, altså ikke hybridtidsskrifter (se nedenfor).

Gull OA oppleves av både lesere og forfattere som den optimale OA-modellen, idet det er den endelige, publiserte versjonen som umiddelbart gjøres tilgjengelig for lesere og andre brukere. Tallene vi bruker er antall artikler som UiT er involvert i, som enten er OA eller ikke.

I årene 2006–2010 lå andelen Gull OA ved UiT på rundt 8 %. Fra og med 2011 begynte tallene å stige, fra 11 % for 2011 til 23,9 % for 2017. Dette må ses i sammenheng med to faktorer:

- Etableringen av UiTs publiseringsfond fra 2011. Publiseringsfondet ga forfatterne økte muligheter for å publisere Gull OA, og økte også oppmerksomheten rundt denne måten å publisere på.
- Flere OA-tidsskrifter har oppstått og fått anerkjennelse, spesielt innen medisin og biofag, hvor UiT publiserer mye.

Ut fra det vi ser av tall nasjonalt og internasjonalt er drøyt 20 % et relativt høyt nivå av Gull OA-publisering, men dette må forstås i lys av at UiT har tyngde innenfor fag hvor Gull OA er veletablert med mange anerkjente publiseringskanaler. Publiseringsfondet finansierer en del av denne publiseringen, men slik publisering skjer også med finansiering fra lokale budsjetter eller ekstern finansiering. I 2017 finansierte fondet om lag 30 % av alle Gull OA-artikler publisert av UiT-forfattere.

I tillegg til Gull OA basert på artikkelbetaling skjer det en ikke ubetydelig Gull OA-publisering i tidsskrifter som ikke krever artikkelbetaling. Dette er særskilt fremtredende innenfor humaniora og samfunnsfag, men skjer også innenfor andre fagområder. Vi har ikke gode tall for omfanget av dette, men det inngår i totaltallene for Gull OA-publisering.

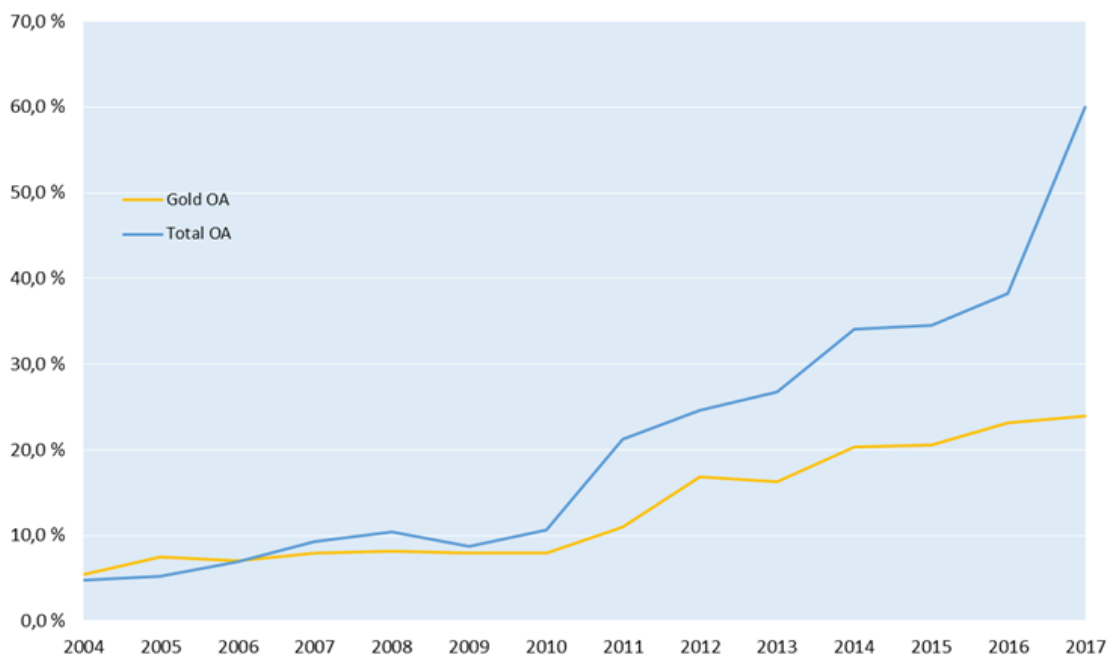
Hybrid Open Access

Hybrid Open Access er en tilgjengeliggjøring av publiserte enkeltartikler der det betales for åpen lesetilgang i tidsskrifter som i utgangspunktet er lukkede abonnementstidsskrifter. OA-artikler i slike tidsskrifter er, etter betaling, i prinsippet like OA som artikler i tidsskrifter som i sin helhet er OA, og dette er en type Gull OA.

UiTs publiseringsfond finansierer av kostnadshensyn ikke slik publisering, og det gjør heller ikke Forskningsrådet. Det er så langt ikke vist at vi ikke gjennom slik publisering vil betale dobbelt; både for publiseringen og abonnement for samme artikkel. Derfor er slik publisering gjennomgående vesentlig dyrere enn OA-publisering i OA-tidsskrifter. Innenfor en gitt ramme får vi dermed «mer OA for pengene» ved å kun støtte OA-publisering i OA-tidsskrifter.

Siden UiT sentralt ikke finansierer denne form for OA-publisering, og slike artikler ikke lar seg identifisere enkelt via Cristin eller andre mekanismer, har vi ikke pålitelige tall for forekomsten av slik publisering. Vi observerer imidlertid at hybrid OA-publisering forekommer i en viss utstrekning, finansiert via lokale budsjetter eller eksterne forskningsmidler. Vi vil anslå at omfanget tilsvarer 1–3 % av alle UiT-artikler publisert i 2017, og at kostnaden for UiT er betydelig siden dette er en kostbar form for Gull OA. Fondet finansierte til sammenligning cirka 7 % av artiklene publisert i 2017 (30 % av alle Gull OA-artikler), med en kostnad på knappe 2 mill. kr.

Figur 5.8 Andelen publiserte artikler som er Open Access ved UiT (2004-2017).

Kilde: UiT

Publiseringsfondet

UiT har hatt et eget publiseringsfond siden februar 2011. Fondet har få og enkle kriterier: For å kunne gi støtte, må publiseringskanalen være tellende i NSDs kanalregister og godkjent i Directory of Open Access Journals (DOAJ). Kun korresponderende forfatter kan søke, men innvilges søknaden dekkes hele utgiften for alle forfattere. Initielt kunne kun tidsskriftartikler dekkes, men senere har man åpnet opp for monografier og artikler i antologier. Det første året var kjennskapen til fondet liten og utgiftene små, også målt i forhold til budsjettet. Dette har endret seg.

Tabell 6.2 Økonomioversikt publiseringsfondet (2011-2018)

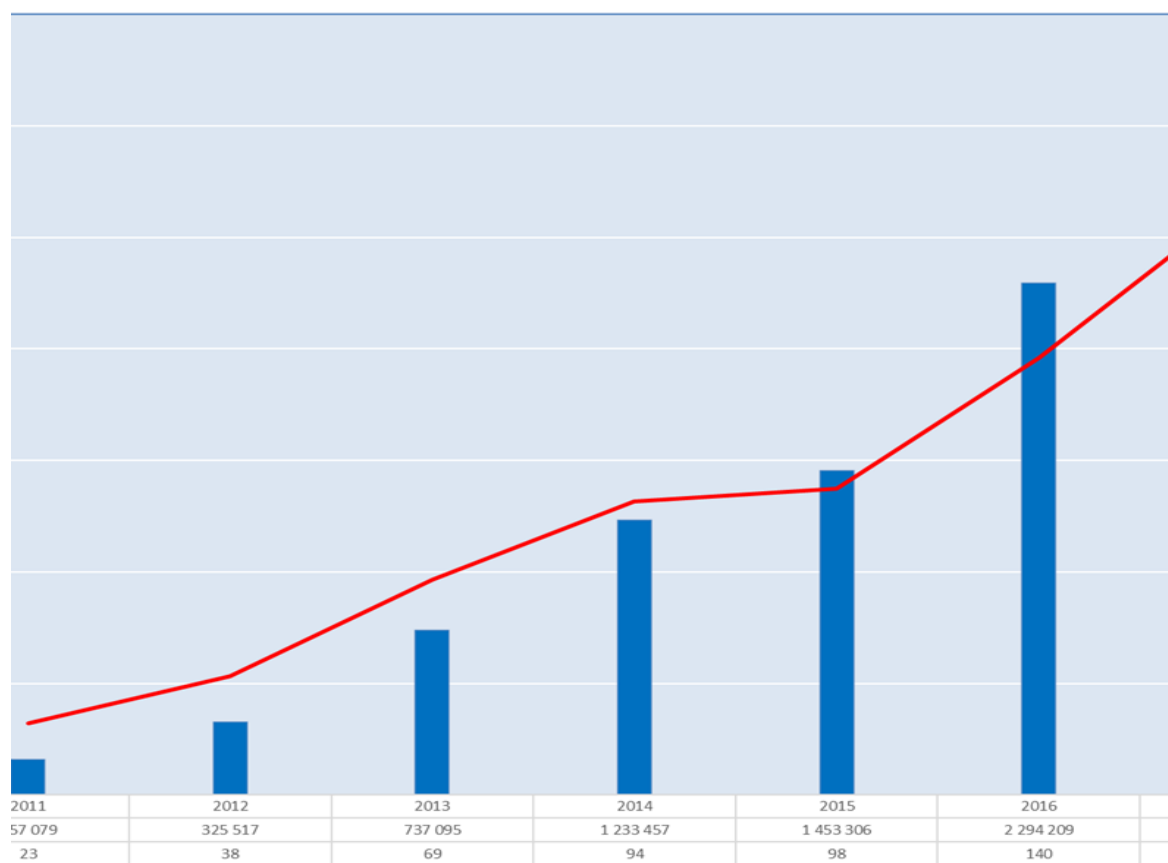
År	Budsjett	Ref NFR	Forpliktet /betalt
2011	300 000		157 079
2012	309 000		325 517
2013	1 000 000		737 095
2014	1 300 000	491 000	1 233 457
2015	1 300 000	666 000	1 453 306
2016	1 400 000	763 000	2 294 209
2017	1 400 000		3 030 691

2018 (h.i.å. per 10.08.)	3 500 000		2 690 518
---------------------------------	-----------	--	-----------

Kilde: Universitetsbiblioteket, UiT

Fra og med utgiftsåret 2014 til og med utgiftsåret 2018 vil Forskningsrådet etter søknad refundere fondets utgifter med inntil 50 % i det påfølgende år. For 2014 og 2015 fikk vi 50 % refusjon, for 2016 kun 37 %. Lavere andel refusjon skyldes at Forskningsrådets ramme var for liten til å romme alle søknader som kom inn, og refusjonsbeløpene ble redusert pro rata. På grunn av forsinkelser i Forskningsrådets søknadsbehandling i 2018 vet vi ennå ikke hvor mye vi får refundert for 2017.

Figur 5.9 Støtte fra publiseringsfondet, beløp og antall artikler (2011-2017).

Kilde: Universitetsbiblioteket, UiT

Bortsett fra for årene 2014 til 2015, hvor veksten var på 18 % og vi antok at fondet hadde nådd sin «rimelige» størrelse, har det vært sterk vekst fra år til år (figur 5.9). Fra 2016 til 2017 var veksten 32 %, og vi estimerer god vekst også fra 2017 til 2018, om enn ikke like sterk. Det er flere grunner til denne veksten:

- Bedre kjennskap til fondet og mulighetene for å få midler til OA-publisering
- Mer «press» på forskerne for å publisere OA gjennom policyer og krav fra finansører
- Sterkere ønske fra forskerne selv om å publisere OA
- Bedre tilgang på akseptable OA-kanaler innenfor flere fagområder
- Økt publiseringsvolum

Publiseringsfondet støtter ikke bare standard artikler i tidsskrifter, men kan også støtte artikler i antologier og utgivelse av monografier. I fem tilfeller i 2017 ble det gitt støtte til artikler i antologier, mens det ble gitt støtte til én monografi i løpet av 2017.

Andre tjenester for åpen tilgang til publikasjoner ved UiT

I tillegg til at det arbeides mot et mål om størst mulig andel forskningspublikasjoner med åpen tilgang fra UiTs forskere, gjøres et stort omfang av masteroppgaver og doktorgradsavhandlinger åpent tilgjengelige. Ved UiT er det et krav om innlevering av masteroppgaver og doktoravhandlinger i innleveringsportalen i Munin for å få dem evaluert, «no deposit, no degree». I tråd med eksamensreglementet kan kandidaten selv velge om oppgaven skal gjøres fritt tilgjengelig i Munin. I tillegg til å være en felles innleveringstjeneste som er åpen «24/7», er innleveringsportalen også en forutsetning for å oppfylle Riksarkivarens krav om arkivering og avlevering av masteroppgaver og doktoravhandlinger til Riksarkivet.

UiT gir også ut egne publikasjoner og har en publiseringstjeneste for tidsskrifter og serier knyttet til UiT, *Septentrio Academic Publishing*, som ble lansert i januar 2010. Per i dag blir åtte tellende serier utgitt via denne tjenesten, i tillegg utgis det noen ikke-tellende serier som det er av interesse å sørge for god distribusjon av. Syv av tidsskriftene er indeksert i Directory of Open Access Journals (DOAJ). Disse syv er syv av de åtte norske tidsskriftene som har DOAJ Seal, noe som gjør tidsskriftene til bedre redskaper for forfatterne med hensyn til effektiv distribusjon.

Tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata ved UiT

God forvaltning og deling av forskningsdata er et sentralt prinsipp for UiT Norges arktiske universitet. Prinsippet er forankret i verdien av økt gjennomsiktighet og kvalitet i forskningen, og i UiTs samfunnsoppdrag som breddeuniversitet i nord. UiT slutter seg til Regjeringens, Forskningsrådets og EUs klare målsettinger og føringer for forvaltning av forskningsdata – «Åpen som standard» og «As open as possible, as closed as necessary».

UiT har jobbet godt med utvikling av politikk, systemer og tjenester for forvaltning av forskningsdata siden 2014. Da Regjeringen i desember 2017 lanserte *Nasjonal strategi for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata* ble UiT framhevet som den nasjonale institusjonen som «kanskje har kommet lengst» i dette arbeidet.²² UiT har i dag vedtatt overordnede prinsipper, etablert et arkiv og utviklet flere kompetansetilbud og støttetjenester. Med dette ligger vi godt an i forhold til de forventninger og føringer Regjeringen har lagt på forskningsinstitusjonene, selv om mye arbeid ennå gjenstår for å gjøre god forvaltning av forskningsdata til en sentral del av bevisstheten og kompetansen innenfor UiTs forskning.

Regjeringen slår fast tre grunnprinsipper for offentlig finansierte forskningsdata i Norge: 1) Forskningsdata skal være så åpne som mulig, så lukkede som nødvendig. Dersom ingen legitime hensyn står i veien, skal forskningsdata legges til rette for åpen tilgang. 2) Forskningsdata bør håndteres og legges til rette slik at verdiene i dataene kan utnyttes best mulig. 3) Beslutninger om arkivering og tilrettelegging av forskningsdata må tas i forskerfellesskapene.

Styringssignaler for forskningsdatasatsningen ved UiT ble vedtatt i Forsknings- og utdanningsmelding 2015 og var følgende: (XV) UiT skal høsten 2016 etablere en overordnet policy for forvaltning av forskningsdata. Denne skal legge til rette for effektiv, forsvarlig og framtidsrettet forvaltning av forskningsdata, (XVI) Innen 2020 skal UiT ha etablert tjenester for lagring av alle typer forskningsdata. Overordnede prinsipper ble vedtatt av Universitetsstyret i mars 2017. Arbeidet med å etablere en helhetlig infrastruktur for lagringstjenester for alle typer forskningsdata utvikles løpende.

²² Nasjonal strategi for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-tilgjengeliggjoring-og-deling-av-forskningsdata/id2582412/sec1>

UiT Open Research Data – arkiv- og publiseringsløsning for åpent tilgjengelige forskningsdata

UiT Open Research Data ble lansert 1. september 2016 og oppfyller forventninger og retningslinjer fra så vel Forskningsrådet som fra EUs Horizon 2020 om åpen tilgang til gjenbruk av forskningsdata. Arkivet er en node i det internasjonale nettverket av åpne arkiv for forskningsdata og innholdet (metadata) høstes av aggregeringstjenester som f.eks. DataCite, den europeiske portalen for forskningsdata, og gir på den måten økt synlighet for forskningen ved UiT.

Løsningen bygger på et arkivsystem for forskningsdata utviklet ved Harvard University, og ble startet opp på forespørsel fra lingvistikkmiljøet ved UiT som så behovet for et åpent, internasjonalt arkiv for arkivering, deling og publisering av lingvistiske data. Dette resulterte i *TROLLing – The Tromsø Repository of Language and Linguistics* som ble lansert 18. juni 2014. Basert på erfaringene fra TROLLing ble tjenesten utvidet til en generell tjeneste for arkivering av åpne forskningsdata – UiT Open Research Data, med TROLLing som en egen samling. UiT Open Research Data er et tilbud til alle UiTs forskere og steg for steg arkiveres nye datasett i tjenesten.

Tabell 5.3 Publiserte datasett i UiT Open Research Data.

2014	2015	2016	2017	Totalt
22	12	32	37	103

Kilde: Universitetsbiblioteket, UiT

DataverseNO – en forskningsdatatjeneste for andre institusjoner i Norge

Da utviklingen av TROLLing startet eksisterte det ikke nasjonale arkivløsninger for forskningsdata som kunne tilby de tjenester som lingvistikkmiljøet og Universitetsbiblioteket (UB) ønsket for et internasjonalt arkiv. I dag finnes det i Norge flere andre arkivtjenester for forskningsdata, blant annet hos NSD og Uninett Sigma2, men ingen er gitt status å skulle være det nasjonalt ledende.

UiT har vært tilfreds med UiT Open Research Data og har sett at dette er en løsning som også kan utvides til å fungere som institusjonsarkiv for andre institusjoner. Like etter lanseringen av UiT Open Research Data ble UiT kontaktet av andre institusjoner. Universitetet i Agder (UiA) var først ute med en konkret forespørsel tidlig høsten 2016. På denne bakgrunn ble det besluttet at UiT Open Research Data skulle videreutvikles til å kunne være en fellestjeneste for andre forskningsinstitusjoner og enkeltforskere, etter en liknende modell fra Nederland (DataverseNL). Tjenesten har fått navnet DataverseNO. For UiT betyr dette at UiT Open Research Data nå ligger som en institusjonssamling og ikke som toppnivået i pyramiden, men for institusjonen og den enkelte forsker er det fortsatt UiT Open Research Data som gjelder og er tjenesten. Universitetet i Agder er nå opprettet med eget institusjonsområde – UiA Open Research Data, og er i oppstarten ved egen institusjon. Også NMBU har gjort avtale om å ta i bruk DataverseNO. I tillegg har andre institusjoner tatt kontakt og vist interesse for å se nærmere på denne løsningen, og et fåtall enkeltforskere fra andre institusjoner har arkivert datasett i DataverseNO.

Prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved UiT

Prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved UiT ble vedtatt av Universitetsstyret i mars 2017 med virkningsdato 1. september 2017. Formålet med UiTs prinsipper og retningslinjer er å avklare ansvar og gi veiledning om hvordan institusjonen og ansatte skal forvalte, dele og bevare forskningsdata i tråd med institusjonen sine administrative, finansielle og forskningsetiske retningslinjer. UiT har som hovedregel eierskap til alle forskningsdata generert av ansatte ved UiT. Noen hovedpunkt i prinsippene er:

- Alle prosjekt der håndtering av forskningsdata er relevant, skal ha en databehandlingsplan.

- Forskningsdata skal lagres og arkiveres i UiT-godkjente systemer.
- Forskningsdata skal gjøres åpent tilgjengelige, så fremt det ikke er juridiske, etiske, sikkerhetsmessige eller kommersielle grunner til å ikke gjøre det.

Som oppfølging av prinsippene og retningslinjene har Universitetsbiblioteket (UB), IT-avdelingen (ITA) og Avdeling for forskning og utviklingsarbeid (AFU) samarbeidet om en handlingsplan for implementering. Handlingsplanen har vært presentert for Forskningsstrategisk utvalg, og oppdateres løpende med ulike utviklingstrinn og aktiviteter. UiTs virksomhetsplan fastsetter at en handlingsplan for implementering av prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved UiT skal vedtas og følges opp i løpet av 2018. Handlingsplanen vil bli lagt fram for universitetsledelsen i løpet av høsten 2018.

Kompetansetilbud og støttetjenester

Parallelt med utviklingen av arkivløsning for forskningsdata har det vært arbeidet systematisk med tiltak for kompetanseheving knyttet til forvaltning av forskningsdata etter «beste praksis», både direkte overfor forskerne og for å bygge nødvendige støttetjenester for forskerne. I ansvars- og arbeidsdelingen mellom avdelingene som inngår i koordineringsgruppen for forskningsdata, er det UB som har primæransvar for opplæring og brukerstøtte.

Den organiserte opplæringen i form av kursing har som formål å dekke hovedfasene av livssyklusen til håndtering av forskningsdata. Opplæringstilbudet blir kontinuerlig revidert og utvidet. Målet er å ha et 100 % tospråklig opplæringstilbud, med alle kurs på norsk og engelsk, og at alle ansatte og studenter skal ha tilnærmet likt tilbud. I 2017 ble alle regulære kurs, gitt i Breivika av UB, holdt både på norsk og engelsk. Utenfor Tromsø arrangerte UB «Åpen vitenskap-dager» på de fire største campusene (Alta, Hammerfest, Harstad, Narvik), med møter og presentasjoner om åpen tilgang til publikasjoner og håndtering av forskningsdata ved UiT. Disse ble holdt på norsk eller engelsk, alt etter type deltakere. Våren 2018 har det i tillegg vært holdt flere kurs og nye kursmoduler (tema) er kommet til, blant annet om avtaleverk. Kursplan for høsten 2018 er lansert og åpen for påmelding.

Utarbeiding av databehandlingsplaner er et viktig element i opplæringa og kompetansetilbud og veiledning må prioriteres for å følge opp kravet til datahåndteringsplaner i UiTs policy. I ny ph.d.-forskrift fra 2018 stilles det nå krav om databehandlingsplaner for ph.d.-studenter. I tillegg utarbeider en arbeidsgruppe et sett retningslinjer for UiT som skal gi veiledning om rutiner for å følge opp UiTs krav, og også krav fra Forskningsrådet om godkjenning og tilgjengeliggjøring av datahåndteringsplaner.

Ved UB gis det brukerstøtte til forskerne for å gjøre dokumentasjon og beskrivelse av forskningsdata relevant og forståelig ved opplasting til arkivet, samt for valg av filformater for langtidsbevaring. Denne kurateringstjenesten utføres i dialog med den enkelte forsker, og den omfatter hele prosessen fra innsamling til arkivering, vedlikehold og bevaring av forskningsdata for samtidig og fremtidig bruk.

Høsten 2017 ble internettportalen *Forskningsdataportalen UiT* publisert. Forskningsdataportalen UiT tar mål av seg til å gi all nødvendig informasjon om lagring, håndtering, arkivering, tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata til studenter og forskere ved UiT og den oppdateres kontinuerlig. Ved lansering av prinsippene og forskningsdataportalen publiserte også rektor et blogginnlegg om Åpne forskningsdata ved UiT.²³

²³ Forskningsdataportalen https://uit.no/forskning/art?dim=236443&p_document_id=521580
 Rektorblogg om Åpne forskningsdata ved UiT https://uit.no/blogg/blogpost?blogg=185508&p_document_id=531821

Utover dette har sentrale personer i arbeidet med forskningsdata ved UiT bidratt med institusjonsinterne og eksterne presentasjoner i flere ulike sammenhenger gjennom de siste årene.

Forvaltningsmodell for forskningsdata

En operativ og pålitelig tjeneste forutsetter tydelig organisering med klart definerte roller og ansvar. I arbeidet med etableringen av en generell tjeneste for forvaltning av forskningsdata ble det tidlig konkludert med at forvaltning og drift av tjenester som skal gjelde for hele organisasjonen, må utføres av noen som har dette som ansvarsområde. UB forvalter en felles kunnskapsinfrastruktur og ITA en felles IT-infrastruktur for UiT Norges arktiske universitet, og samlet representerer dette et godt grunnlag for en slik tjeneste for UiT. En realisering av UiT Open Research Data og det nasjonale tilbudet DataverseNO, forutsetter derfor et tett samarbeid mellom UB og ITA, med avklarte roller og ansvar, for å dekke nødvendig kapasitet, kompetanse og infrastruktur. Samarbeidet omfatter også AFU med ansvar for strategiske saker og institusjonell policy på området. Gjennom samarbeidet legger UiT til rette for en effektiv, forsvarlig og framtidsretta forvaltning av forskningsdata for forskningsprosjekter og enkeltforskere.

Prosjekt Senioridata

Seniorprosjektet har hatt som overordnet mål å ta vare på forskningsdata fra UiTs forskerseniører gjennom å bistå enkeltforskere fra denne gruppen med tilrettelegging av forskningsdata for trygg og langsiktig lagring, med sikte på tilgjengeliggjøring for videre forskning. Seniorprosjektet har en egen styringsgruppe og mottar støtte fra UiTs digitaliseringsstrategi.

Det er gjennomført avklarings- og strategimøter med de utvalgte fakultetene (BFE-fak og TMU i 2017, HSL-fak og NT-fak i 2018), samt oppfølgingsmøter på institutt og dekan-nivå. På forskergruppe- og enkeltforskernivå er det gjennomført cirka 60 oppfølgingsmøter. Det er gitt undervisning (data management) gjennom flere runder hvor både forskere, ph.d.-studenter, post doktorer og administrativt ansatte har vært tilstede.

Aktiviteten i Seniorprosjektet har per august 2018 resultert i:

- en detaljert kartlegging av 50-60 datasett (hvor tilstand, evt. mangel på struktur, sårbarhet, format, graden av unikhhet, etc., er vurdert),
- at en del forskere har fått overført digitalt materiale (data) til sikker lagringstjeneste (ITA),
- at ca. 15 forskere er i gang med å strukturere, beskrive og konvertere til persistente og foretrukne filformater for å kunne arkivere og gjøre data (minimum metadata) tilgjengelig for andre,
- at ca. 25 datasett er blitt arkivert i UiT Open Research Data arkivet.

Hovedsakelig jobbes det nå med data fra to prosjekter: «Trivsel i Tromsø: om digital mobbing» (HSL-fak) og «Tromsø Geophysical Observatory – Ionosonde data» (NT-fak).

Disse prosjektene ser ut til å kunne generere svært mange spennende datasett til UiT Open Research Data, samtidig som de passer UiTs strategiske føringer godt.

Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018

Vedta og følge opp «Handlingsplan for implementering av prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved UiT»

Som oppfølging av prinsippene og retningslinjene har Universitetsbiblioteket, IT-avdelingen og Avdeling for forskning og utviklingsarbeid samarbeidet om en handlingsplan for implementering. Handlingsplanen har vært presentert for Forskningsstrategisk utvalg, og oppdateres løpende. Handlingsplanen legges fram for universitetsledelsen i løpet av høsten 2018.

Revidere UiTs prinsipper for Open Access

UiTs prinsipper for Open Access publisering har vært gjeldende siden 2010. Etter at Kunnskapsdepartementet la fram nasjonale mål for åpen tilgang startet et revisjonsarbeid ved UiT for å oppdatere UiTs prinsipper i tråd med de nasjonale føringene. Universitetsbiblioteket og Avdeling for forskning og utviklingsarbeid samarbeider om å revidere prinsippene. Forslag til reviderte prinsipper legges fram for universitetsledelsen høsten 2018.

6. HR INDIKATORER OG STYRINGSINFORMASJON

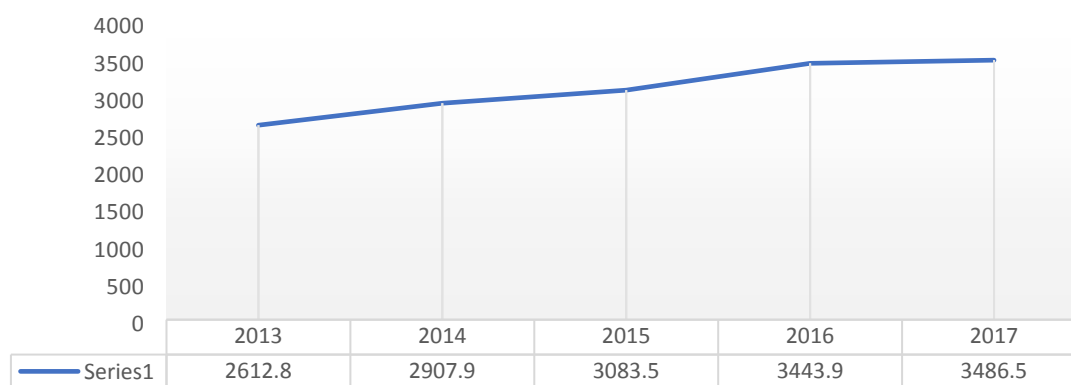
Hovedfunn:

- Antall årsverk ved UiT har fra 2013 til 2017 økt med 873,7 årsverk, en økning på 33,4 prosentpoeng. Hovedårsaken til denne veksten skyldes fusjoner med andre institusjoner.
- UiT har en internasjonal profil der 17,3 % av alle ansatte er registrert med internasjonal identifikator.
- UiT har en reell andel på 17,1 % midlertidige stillinger, en reduksjon fra 2012 på 8,5 prosentpoeng.
- UiT har økt kvinneandelen i førsteamanuensis stillinger og i professor/dosent-stillinger med henholdsvis 3,7 og 3,8 prosentpoeng fra 2013 til 2017.
- UiT har i snitt 7,99 studenter pr faglig tilsatt, tilnærmet lik andre breddeuniversiteter.

Innledning

HR-indikatorene er standardiserte personaldata som gir en oversikt over personalressursene ved UiT som er i tråd med de personalpolitiske mål og rammeverk som institusjonen forholder seg til. Datakilder er Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), lønns- og personalsystemet Paga, saksbehandler- og arkivsystemet ePhorte og Jobbnorge/JobbAdmin.

Utvikling antall årsverk

Figur 6.1 Utvikling antall årsverk for perioden 2013-2017. Kilde: NSD

Antall årsverk ved UiT har økt med 873,7 årsverk fra 2013 til 2017 (fig 7.1), en økning på 33,4 prosentpoeng. Økningen kan hovedsakelig knyttes til de senere års fusjoner med Høgskolen i Finnmark i 2013/14 og med Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Harstad i 2016.

Tabell 6.1 Utvikling i antall årsverk fordelt pr fakultet/enhet fra 2013 til 2017

Enhetsnavn	2013	2014	2015	2016	2017
Helsefak	776,94	814,04	895,94	939,73	909,7
HSL-fak	482,72	530,36	542,12	552,21	564,47
NT-fak	358,75	379,33	430,26	421,51	433,89
BFE-fak	316,06	347,41	358,26	403,58	416,9
IVT-fak	-	-	-	162,41	159,88
IRS-fak	-	103,7	102,2	121,8	126,65
Jur-fak	66,05	71,05	81,15	77,42	83,75
Kunst-fak	54,41	57,59	59,17	60,16	63,85
Udir/adm	367,81	419,6	422,8	472,89	488,16
UB	89,97	89,85	101,82	106,47	106,62
VTMU	84,74	80,45	75,23	80,19	89,78
Vernepleie	-	-	-	27	27,85
Univ.ledelsen	4,5	5,5	5,5	8,5	9
Andre	10,8	9	9	10	6
Sum	2 612,75	2 907,88	3 083,45	3 443,86	3486,51

Kilde: NSD

Økningen i antall årsverk kan knyttes til våre fire største fakulteter: BFE-fak (31,9 prosentpoeng), NT-fak (20,9 prosentpoeng), Helsefak (17,1 prosentpoeng) og HSL-fak (16,9 prosentpoeng; se tabell 6.1).

Tabell 6.2 Utvikling i årsverk fordelt pr stillingsgruppe for perioden 2013-2017

Stillingsgr.	2013	2014	2015	2016	2017
ADM ST ²⁴	699,68	768,65	807,66	862,42	861,35
ANDRE ST	13,85	12,7	11,65	14,75	17,65
DRIFT ST	108,12	129,88	129,71	145,54	146,16
STØTTE ST ²⁵	342,75	357,14	388,09	411,14	398,33
UFF ST ²⁶	1448,35	1639,51	1746,34	2010,01	2063,01
Sum	2612,75	2907,88	3083,45	3443,86	3486,51

Kilde: NSD

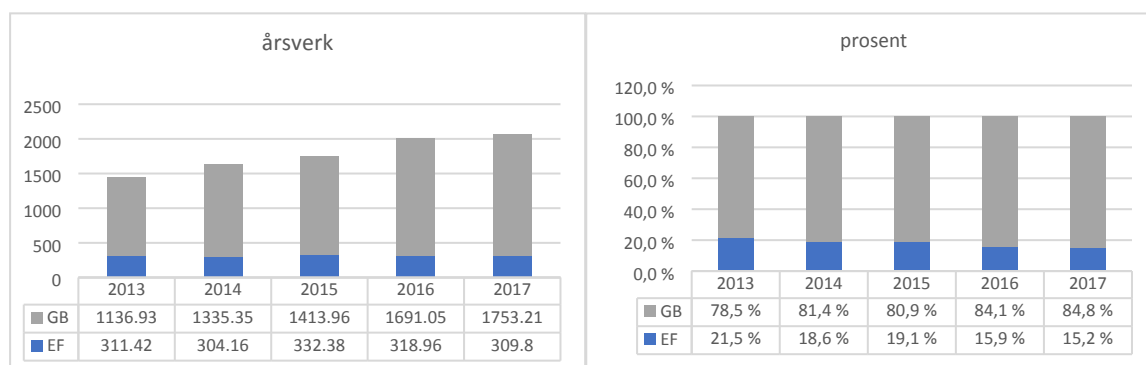
Dersom man ser nærmere på økning i årsverk i perioden 2013-2017 fordelt på ulike stillingsgrupper (tabell 6.2), er det tre grupper som peker seg ut med høyest økning: UFF ST (42,4 prosentpoeng), ADM ST (23,1 prosentpoeng) og STØTTEST (16,2 prosentpoeng).

²⁴ Administrative stillinger, inkludert faglige lederstillinger

²⁵ Støttestillinger for undervisning og forskning (ingeniører og andre tekniske stillinger)

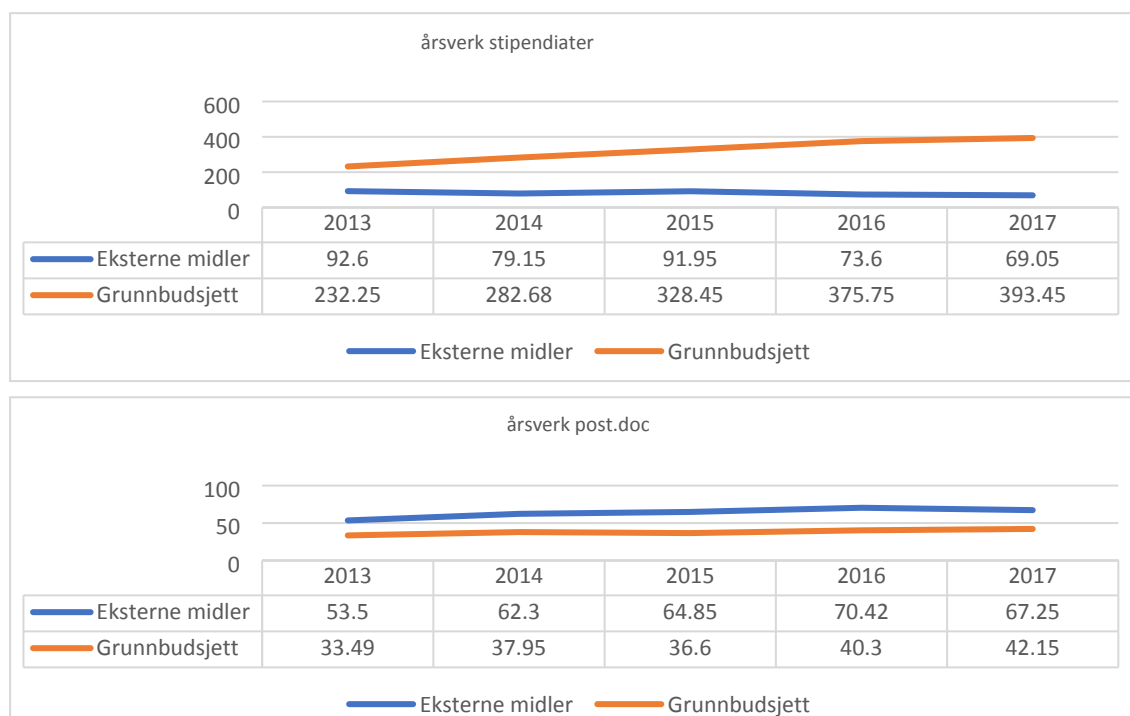
²⁶ Undervisnings-, forskning og formidlingsstillinger

Finansieringsfordeling undervisnings-, forsknings og formidlingsstillinger (UFF ST)

Figur 6.2 UFF ST fordelt på grunnbudsjett (GB) og eksterne midler (EF) Kilde: NSD

Andel årsverk finansiert med eksterne midler (inkludert Forskningsrådet) er redusert med 6,3 prosentpoeng fra 2013 til 2017 (figur 6.2). Det er grunn til å anta at siste års fusjoner har medvirket til denne utviklingen. Andelen stillinger finansiert over eksterne midler ved tidligere HiF, HiH og HiN var forholdsvis lav, med henholdsvis 1,5 %, 0,7 % og 8% (kilde NSD).

Figur 6.3 Finansieringsfordeling stipendiater og postdoktorer (årsverk) 2013-2017. Kilde: NSD

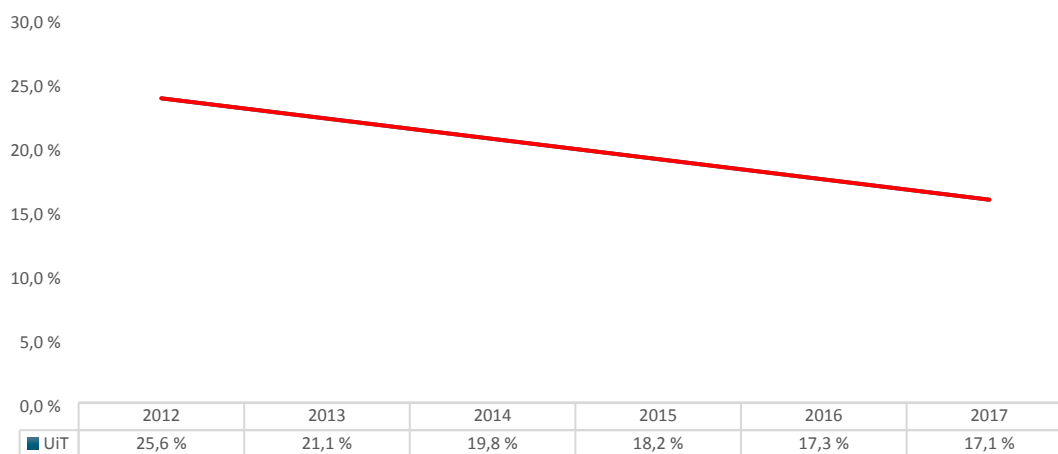
Hovedandelen av stipendiatene ved UiT er finansiert over UiTs grunnbudsjett (figur 6.3). For 2017 utgjør andelen stipendiater finansiert over eksterne midler 14,9 %. For postdoktorer, er bildet et annet. Der er det en større andel som er finansiert over eksterne midler enn over grunnbudsjettet.

Tabell 6.3 Antallet av andre vitenskapelige stillinger fordelt på finansieringsform.

Stilling	Grunnbudsjett	Ekstern finansiert	Andel ekstern finans.
Amanuensis	6,85	0,6	8,1 %
Dosent	17	-	-
Forskere	33,5	83,6	71,4 %
Forskningssjef	-	0,8	100,0 %
Førsteamanuensis	382,73	32,89	7,9 %
Førstelektor	92,9	2	2,1 %
Høgskolelærer	46,34	3,4	6,8 %
Professor	328,15	16,37	4,8 %
Universitetslektor	362,63	19,27	5,0 %

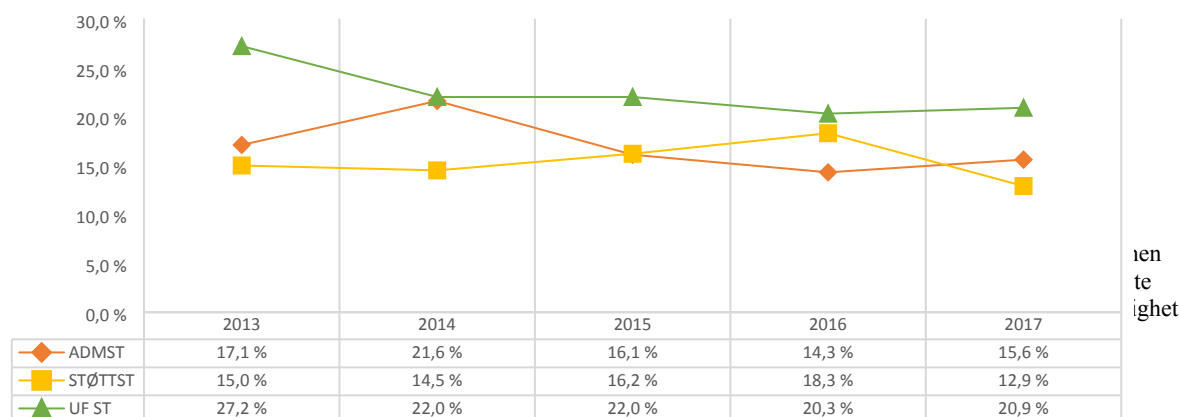
Kilde: NSD

Utvikling og status midlertidighet

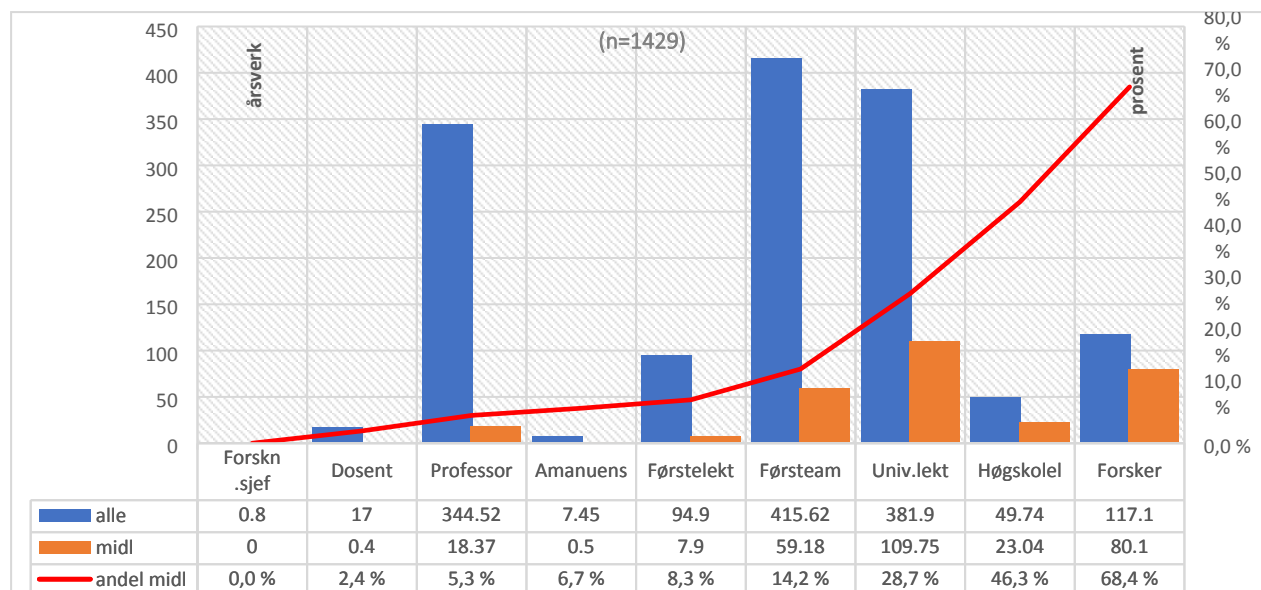
Figur 6.4 Utvikling midlertidighet ved UiT (2012-2017). Kilde: NSD og Paga

UiT er i 2017 registrert med 17,1 % andel midlertidige årsverk, NTNU med 15,2 %, UiO med 17,2 % og UiB med 17,3 %. Andelen midlertidig ansatte ved UiT har de senere årene blitt redusert med 8,5 prosentpoeng fra 2012 til 2017 (figur 6.4).²⁷

Figur 6.5 Midlertidighet per stillingsgruppe (2013-2017). Kilde NSD og Paga.

Til tross for nedgangen i midlertidighet er det fortsatt slik at undervisnings- og forskerstillinger har forholdsvis høy andel midlertidige stillinger sammenlignet med andre grupper (figur 6.6). Dette gjelder særlig forskerkoder, høyskolelærere og universitetslektorer. Rundt 70 % av våre forskerstillinger er finansiert med eksterne midler (tabell 6.3), og engasjert i avgrensede tidsrom i eksternt finansierte forskningsprosjekter. Undervisningsbehov antas å initiere kortere engasjement av universitetslektorer og høyskolelærere i påvente av kunngjøring og begrunnede faste stillingshjemler. Universitetslektorer er særlig knyttet til profesjonsutdanningene ved Helsefak og HSL-fak, og ingeniørvitenskapelige fag ved NT-fak og IVT-fak.

Figur 6.6 Midlertidighet fordelt på stillingskoder. Kilde: NSD og Paga

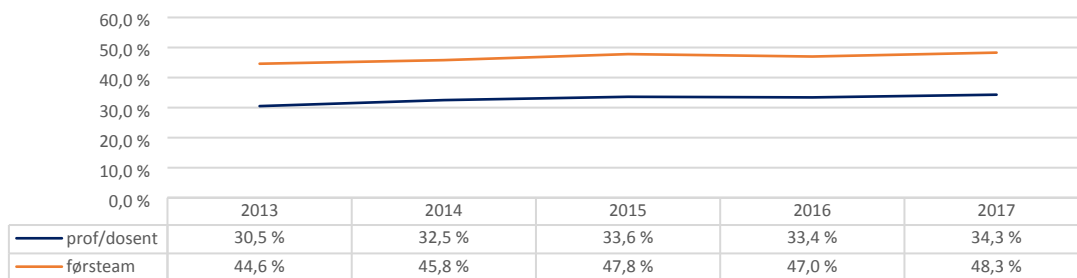
Universitetsdirektørens gjennomgående tiltak for å redusere midlertidige ansettelser ved institusjonen ser ut til å ha bidratt positivt i å redusere midlertidighet. Tiltak videreføres, og midlertidighet skal holdes på et så lavt nivå som mulig. Det arbeides kontinuerlig med datakvalitet når det gjelder registrering av den ansattes tilsettingsforhold.

Kjønnsbalanse

Likestilling i arbeidslivet, inkludert kjønnsbalanse, inngår som en del av lederansvaret og aktivitetsplikten ved UiT. Det er utarbeidet en handlingsplan for likestilling for perioden 2015-2020.

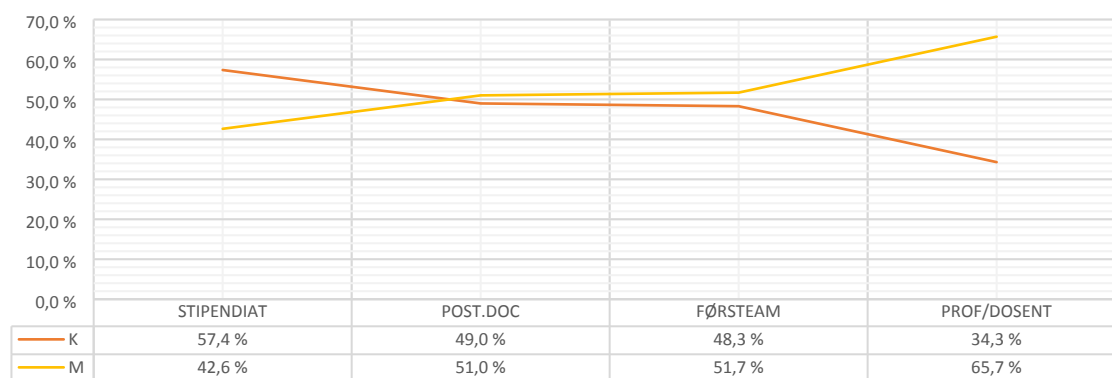
Kjønnsbalansen varierer mellom fagområdene. Medisin, helsefag, humaniora og samfunnsvitenskap har over tid hatt en forholdsvis høy andel kvinner. Lavest kvinneandel blant professorer finner vi særlig innen realfag som teknologi, matematikk og naturvitenskap. Dette gjelder for hele UH-sektoren, *jf Tilstandsrapport Høyere utdanning 2018*. Ved UiT har NT-fak iverksatt ulike tiltak for å bedre kjønnsbalansen innen realfagene.

Det er en positiv utvikling når det gjelder kvinneandelen i professor og dosentstillinger ved UiT. Fra 2013 til 2017 har andelen økt med 3,8 prosentpoeng. Videre har kvinneandelen for førsteamanuenser økt fra 2013 til 2017 med 3,7 prosentpoeng (figur 6.7).

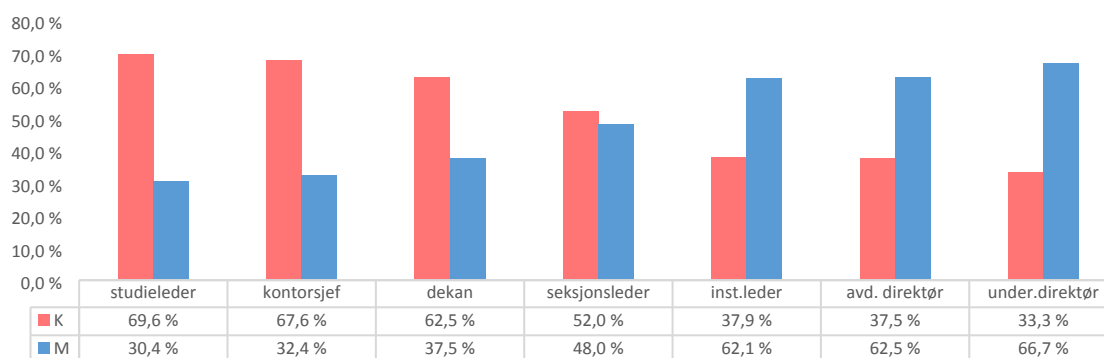
Figur 6.7 Kvinneandel førsteamanuenser, dosenter/professorer fra 2013-2017 Kilde: NSD

Kvinneandelen, sett i et karrieresperspektiv, er til tross for økende kvinneandeler innen førsteamanuensis/professor, fortsatt synkende fra stipendiat til toppstillinger. Kvinneandelen synker fra 57,4 % for stipendiater til 34,3 % i toppstillingene professor og dosent. Reduksjonen utgjør 23,1 prosentpoeng, se figur 6.8.

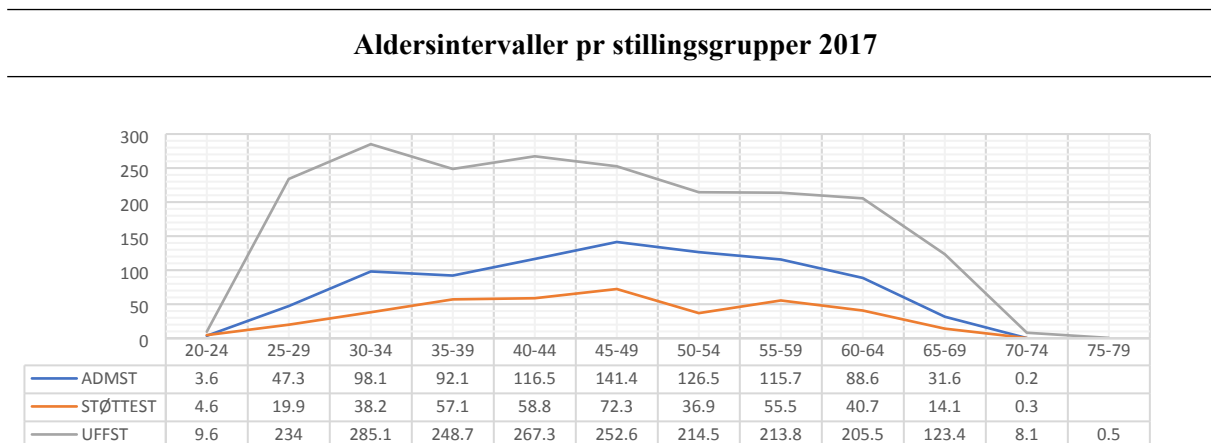

Figur 6.8 Kjønnbalansen i et karrieresperspektiv 2017. Kilde: NSD

Kvinneandelen i ulike faglige lederstillinger har en variasjonsbredde på 36,3 % (33,3-69,6 %). Se figur 6.9. Høyest kvinneandel har studieledere, kontorsjefer, dekaner og seksjonsledere.

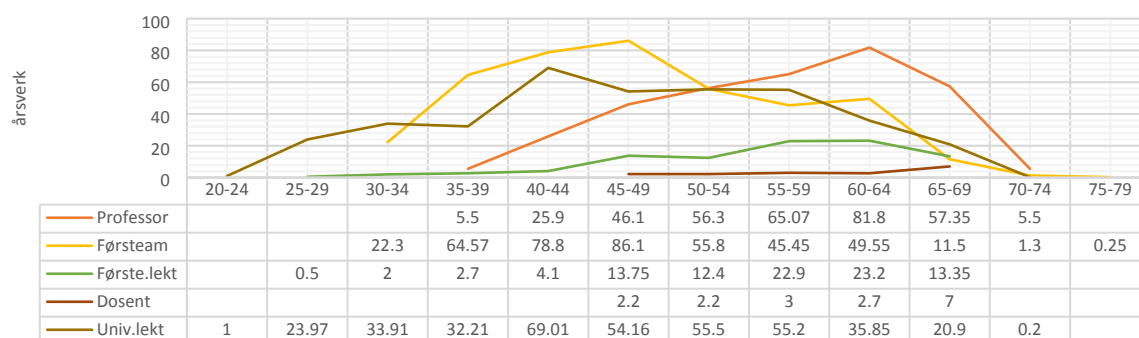

Figur 6.9 Kvinneandel i faglige lederstillinger 2017. Kilde: NSD

Figur 6.10 Årsverk fordelt på alder i tre stillingsgrupper 2017. Kilde: NSD

Gruppen undervisnings-, forsknings og formidlingsstillinger er registrert med 93,6 % andel årsverk i aldersintervaller fra 20 til 64 år (figur 6.1). 6,4 % er 65 år eller mer. I gruppen administrative stillinger er 96,4 % registrert i aldersintervaller mellom 20 til 64 år. 3,6 % er 65 år eller mer.

Figur 6.11 Utvalgte stillingskoder fordelt i aldersintervaller. Kilde: NSD

Professorer har høyest andel årsverk i aldersintervaller mellom 55 og 75 år. For førsteamanuenser er situasjonen annerledes, jf figur 6.11. Her finner vi flertallet i aldersintervallet mellom 30 og 55 år. Det samme gjelder universitetslektorene. UiT hadde 139,2 professorer i 2017 i aldersintervallet 60-69 år. Det er grunn til å følge opp aldersavgang og vurdere dette opp mot internt og eksternt rekrutteringstilfang og kravfestet andel førstestillingskompetanse, jf NOKUT.

Internasjonal profil ved UiT

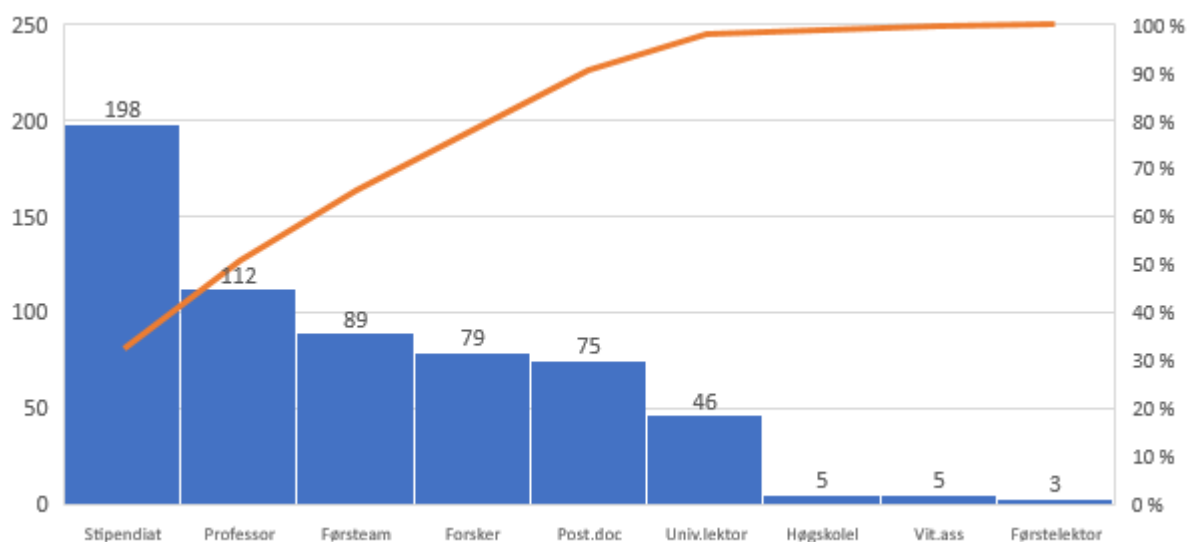
Ansatte registreres med landkoder som identifikatorer for statsborgerskap i lønns- og personalsystemet Paga. Landkodene er i tråd med ISO-3166. Av totalt 4290 ansatte²⁸ pr 31.12.2017 var det registrert 740 ansatte med internasjonal identifikator. Det utgjør 17,3 % av alle ansatte. Av disse finner vi:

612 i gruppen undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger,

60 i gruppen støttestillinger for forskning og undervisning,

53 i gruppen administrative stillinger og

15 i gruppen driftsstillinger.

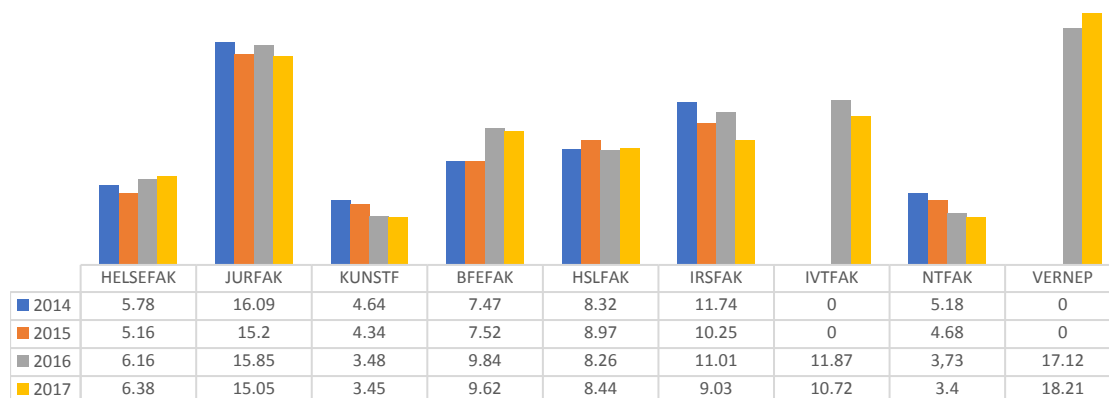
Figur 6.12 Internasjonal identifikator fordelt på stillingskoder (31.12.2017). Kilde: Paga

Antall studenter pr faglig tilsatt

Gjennomsnittet på institusjonsnivå ved UiT i 2017 er 7,99 studenter pr faglig årsverk²⁹. Til sammenligning var det i 2014 7,43 student pr faglig årsverk. Det gir en økning fra 2014 til 2017 på 0,56 student. Snittet er tilnærmet lik andre breddeuniversiteter i sektoren. Snittet ved UiO er 7,43 studenter, ved UiB 7,65 studenter og ved NTNU 8,83 studenter. Variasjonsbredden for studenter pr faglig ansatt ved våre fakulteter er 14,81 (3,4-18,21). Avdeling for vernepleie peker seg her særlig ut med høyt antall studenter per faglig tilsatt.

²⁸ Timelønnende og ansatte i permisjoner uten lønn er ikke med i datagrunnlaget. Kilden er Paga.

²⁹ Faglig ansatt i denne sammenheng omfatter alle undervisnings-, forsknings og formidlingsstillinger samt stipendiater, postdoktorer og professor II stillinger, jf NSD.

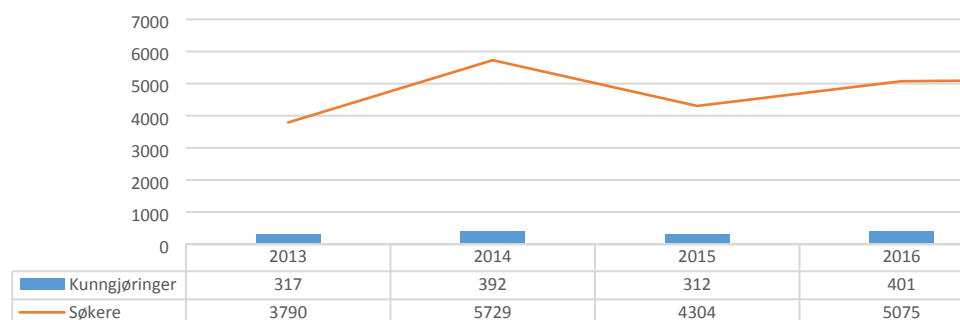
Figur 6.13 Antall studenter pr faglig årsverk ved fakulteter 2014 til 2017. Kilde: NSD

Rekruttering - kunngjøringer og opprykk

Ledige stillinger ved UiT kunngjøres offentlig, nasjonalt og internasjonalt. Stillingene besettes etter alminnelig konkurranse der kvalifikasjonsprinsippet er sentralt, med mindre noe annet er fastsatt i annen avtale eller reglement. UiT kunngjør sine stillinger i portalen jobbnorge.no, Euraxess Jobs, NAV, Forskning.no, UiTs nettsider og i relevante aviser og faglige tidsskrifter. En internettside med relevant og tilpasset informasjon på norsk og engelsk til våre søkere, skal være tilgjengelig i kunngjøringsteksten.

I sammenheng med ADM2020 ble det fra 21.4.2017 innført innstramming av kunngjøringer av ledige stillinger. Det omfattet stillinger på grunnbudsjettet, administrative stillinger med unntak av bibliotekstillinger, samt tekniske stillinger som ikke direkte var knyttet til forskning, formidling eller utdanning.

I 2017 fordelte 418 kunngjøringer seg mellom 129 administrative/tekniske stillinger og 289 undervisnings-, forsker- og formidlingsstillinger, se figur 6.14.

Figur 6.14 Kunngjøringer og antall søkere (2013-2017). Kilde: Jobbnorge.no

Det er registrert en gjennomsnittlig nedgang i antall søkere per stilling fra 2014 til 2017 på 2,3 søkere, og en svak økning fra 2013 til 2017 på 0,3 søker.

Tabell 6.4 Antall søkere per stilling ved UiT (2013-2017). Kilde: Jobbnorge.no

2013	2014	2015	2016	2017
12 søkere	14,6 søkere	13,8 søkere	12,7 søkere	12,3 søkere

Av totalt 418 kunngjøringer ved UiT har Helsefak 119, en andel på 28,5 % (tabell 6.5). Søkersnittet ved Helsefak er 9,9 søkere. Søkersnittet ved fakulteter og enheter varierer fra 5 ved IRS fak til 27,6 søkere ved UB. UB, NT-fak, Kunstfak, TMU, IVT-fak og Udir har alle et søkersnitt over institusjonsgjennomsnittet på 12,3 søkere.

Tabell 6.5 Kunngjøringer fordelt per fakultet/enhet i 2017.

Enhet	Kunngj.	Ant. søkere	Søkersnitt
UB	11	304	27,6
NT-fak	69	1256	18,2
Kunsthak	3	49	16,3
TMU	11	168	15,3
Univ.direktør	33	482	14,6
IVT-fak	19	271	14,3
BFE-fak	55	668	12,1
Helsefak	119	1183	9,9
JUR-fak	04	38	9,5
HSL-fak	88	664	7,6
Norgesuniv	4	30	7,5
IRS-fak	2	10	5,0

Kilde: Jobbnorge.no

Tabell 6.6 Direktetilsetninger 2013-2017.

	2013	2014	2015	2016	2017
Direktetilsetninger	69	83	65	72	89

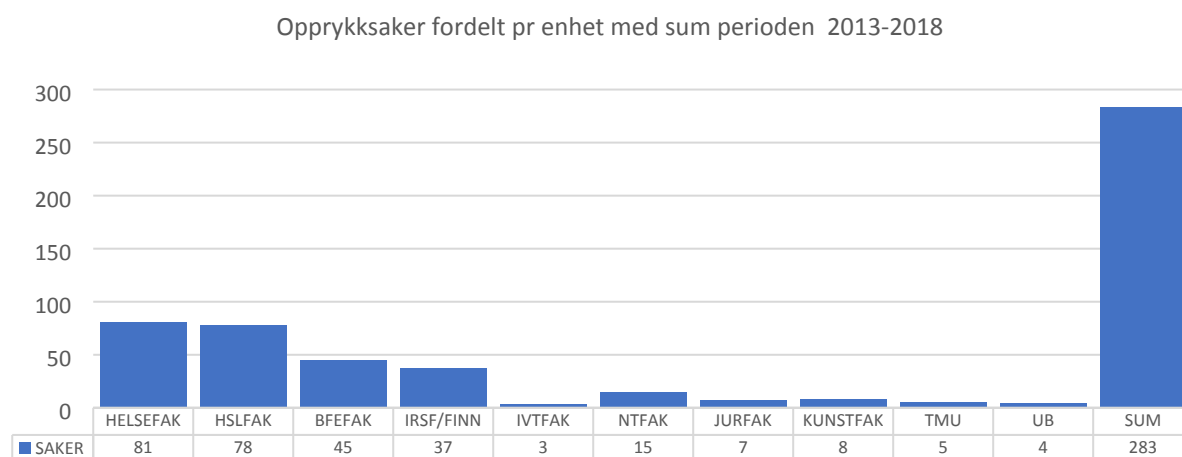
Kilde: ePhorte

Enkelte stillinger kunngjøres ikke, og omtales gjerne som *direktetilsetninger* eller *kallinger*. Dette er i all hovedsak bistillinger ved UiTs fakulteter. Hovedandelen av direktetilsetninger er ved Helsefak. Det er registrert en økning på 20 direktetilsetningene fra 2013 til 2017 (tabell 6.6). Universitetsdirektøren har presisert at bruken av direkte tilsetninger skal holdes på et minimum. Direktetilsetting brukes i hovedsak når det ikke er hensiktsmessig å kunngjøre stillingen fordi rekrutteringsgrunnlaget er svakt. Det skal redegjøres for særlige grunner for slike tilsetninger i tråd med krav i *Utfyllende bestemmelser for tilsetting og opprykk i undervisnings- og forsker stillinger ved UiT*.

Vitenskapelige stillinger skal lyskes ut på EURAXESS Jobs. I tidligere tildelingsbrev (2006) var det spesifisert følgende delmål (kap. 4.3.2, hovedmål 2, internasjonalisering): *Institusjonene skal lyse ut stillinger i EUs forskermobilitetsportal*. Det er utarbeidet instruks og egen intranettside for stillingsannonsering i Euraxess Jobs. Enhetene har selv ansvar for kunngjøring av vitenskapelige stillinger i Euraxess portalen.

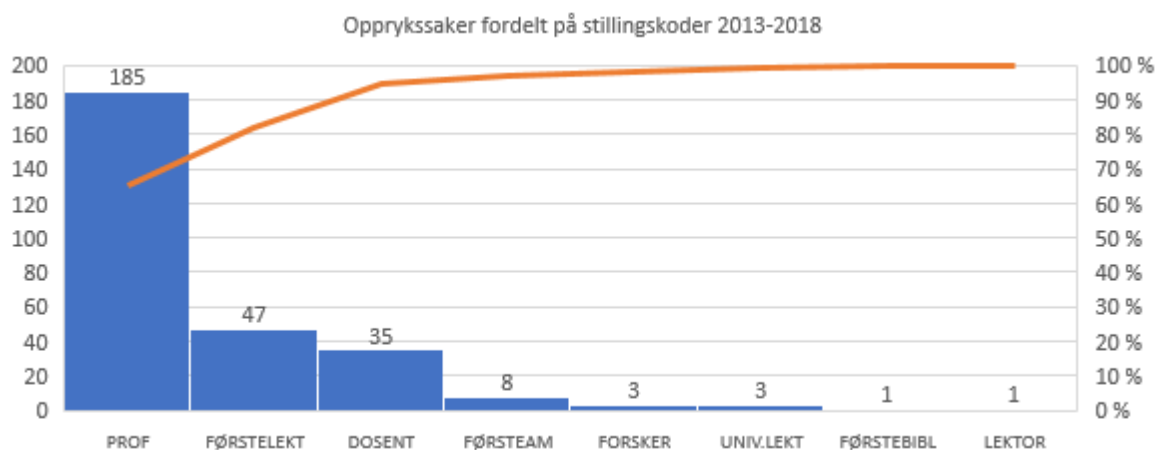
Opprykk

Opprykk til høyere stillingsnivå gis på bakgrunn av kompetanseerklæring gitt av en bedømmelseskomité som UiT selv oppnevner og godkjenner. Nærmere bestemmelser er gitt i *Utfyllende bestemmelser for ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* ved UiT. Opprykk i undervisnings- og forskerstillinger reguleres av kap. 2 i Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger og kap. 10.3 i Statens personalhåndbok; særlige bestemmelse for enkelte stillingskoder i lønnsplanheftet.

Figur 6.15 Opprykkssaker fordelt pr fakultet/enhet 2013-2018. Kilde: ePhorte

Fra 2013 til juli 2018 er det fremmet 283 opprykkssaker med ordningsverdi 222 for saksmapper i arkiv og saksbehandlerverketøyet Ephorte (figur 6.15). Det tas forbehold for korrekt registrering av ordningsverdi og tittel for slike saker. Hovedandelen er registrert ved våre tre største fakulteter, Helsefak, BFE-fak og HSL-fak. Fordeling på stillingskoder viser at professorstillinger utgjør 65,4 % av alle opprykkssaker (se figur 6.15 og 6.16).

Figur 6.16 Opprykkssaker fordelt på stillingskode 2013 til juli 2018. Kilde: ePhorte

Særskilt oppfølging av relevante mål i virksomhetsplanen for 2018

Fra 2019 skal det ved Avdeling for HR og økonomi etableres fellestjenester i *Seksjon for rekruttering*. Rekrutteringsarbeidet og rekrutteringsprosesser ved UiT skal ha en sterkere strategisk forankring, som underbygger og støtter langsiktige mål for forskning og utdanning. . Seksjonen skal i samarbeid med UiTs enheter rekruttere og utvikle UiTs brede fagprofil. Det omfatter også opprykks ordninger. Arbeidet skal ha en profesjonell tilnærming der kvalitet og videreutvikling prioriteres og der profilering av UiT som arbeidsgiver inngår.

For å ivareta det internasjonale rekrutteringsperspektivet samt tilrettelegging for forskermobilitet for ansatte ved UiT, skal det etableres fellestjenester for internasjonalisering der bemanningsressurser vil koordineres.

Et likestilt og inkluderende arbeidsmiljø er nedfelt i en handlingsplan gjeldende fram til 2020. Likestillingsarbeidet skal være en integrert del av institusjonens strategiske arbeid, og målet er kjønnsbalanse på alle nivå, og på alle fagområder. Det skal særlig rettes fokus på realfaglige miljø der kvinneandelen er særlig lav i vitenskapelige toppstillinger sammenlignet med andre fagområder.

Prestisje er et treårig prosjekt for *Kjønnsbalanse i forskningsledelse ved UiT* (BALANSE). Hovedformålet med prosjektet er å utvikle innovative strukturelle tiltak som vil bidra til endring av lokale forhold og tenkemåter og til varig kjønnsbalanse i hele organisasjonen. Prosjektet er forankret i universitetsledelsen.

Lokal IA avtale vedrørende inkluderende arbeidsliv med lokale delmål skal i samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene videreføres fra 2019. I tråd med regjeringens føringer skal lokal samarbeidsavtale knyttes opp mot den sentrale Intensjonsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv, og som utløper ved utgangen av 2018.